26. ÅRGANG • JULEN 2007

JULEHOMMEROP

Kære Tommerupborgere!

Endnu et år er ved at være gået og med ”Jul i Tommerup”, ønsker vi i Lions Club Tommerup, alle vore læsere en rigtig glædelig jul, samt et godt og lykkebringende nytår.

Samtidig skal der lyde en stor tak til alle vores annoncører og forfattere til artiklerne i julehæftet. I har alle med jeres store indsats gjort det muligt, at vi nu kan udgive ”Jul i Tommerup” for 26. gang.

Vores Borgmester Finn Brunse lægger ud med ”Fuld fart frem”, hvor han med sin artikel fortæller om overgangen til den nye Assens Kommune.

En af kommunens præster, er hvert år kommet med deres beretning om julen. I år det Dorthe Terp Dahl fra Brylle, som skriver om ”Kultur Jul”.

Julehæftets idégrundlag, har i gennem alle årene bygget på, beretninger fra vores lokalsamfund og ingen undtagelse i år, hvor Peter Drud fortæller om ”Små og store oplevelser gennem et langt liv”.

Vi er i Lions Club enige om, at vi skal sørge for at skabe noget fornyelse, og på den måde være med til at udbrede kendskabet til Lions Club, ikke mindst i den unge generation. Derfor udskrev vi en konkurrence, for 9. klasserne på skolerne i Tommerup. Skriv en stil om emnet ”Ung i Danmark 2007” og vinderen blev Maria Madsen fra Tommerup Skole, som fik overrakt sin præmie på 1000,00 kr.

”Hvilken slags dansk taler vi”, fortæller Børge Jensen om i den efterfølgende artikel, spændende fortælling om de fynske dialekter.

”Hvorfor vil du dog til Tyskland”, Tanya Dyhr Brylle Hansen fortæller om at være udvekslingsstudent gennem organisationen YFU.

”Det lokale Ældreråd og Assens Ældreråd, hvad er det og hvorfor” om synliggørelse i en ny storkommune, ved overgangen fra Tommerup Kommune.

Vi tegner igen i år virksomhedsportræt af en lokal virksomhed i kommunen, Verninge Skovservice ApS.

”Årets Sportspræstation”, bliver i år uddelt til Tommerup Håndboldklub, med deres flotte præstation, Tommerup HK i 2. Division.

”Lions kamp mod blindhed”, en verdensomspændende kampagne mod blindhed. En artikel om indsamling til projektet Sight First, om afværgelse af blindhed og svækket syn for 27 millioner mennesker verden over.

I december måned har Lions Club Tommerup opstillet nogle indsamlingsbøsser i forretninger i Tommerup, til fordel for projektet.

Lions Club Tommerup har igen i år, haft mange arrangementer, som har givet gode resultater. Det har udmøntet sig i, at vi i år har kunnet donere 118.000 til forskellige humanitære formål, såvel lokalt, nationalt som internationalt.

Vi mener, at vi er med til at gøre en forskel, takket være jer medborgers støtte.

Tak for et godt år og på gensyn i 2008.

På vegne af julehæfteudvalget
Lions Club Tommerup
Søren Stærgaard Madsen

Præsentation af årets forsidekunstner

Mit navn er Birgit Clausen.
Jeg er født i 1953
og bor i Tommerup.
Jeg er pædagog og
autodidakt akvarelmaler.

Siden jeg var barn har jeg holdt af at tegne og male. Mine foretrukne motiver finder jeg i naturen, hvor jeg opholder mig med farver og pensler så ofte det kan lade sig gøre.
Jeg er optaget af akvarellens mange muligheder, og i mine billeder vil jeg gerne vise at akvarel både kan være skarpt og præcist, samtidig med at det lette, lyse og transparente bevares. Jeg tilstræber en enkel, ærlig og respektfuld tilgang til mine motiver.

I mine akvareller maler jeg ofte planter, blomster og bær fra grøftekanter, mark og skov, - hyben, brombær, valmuer, kastanjer, æbler, lupiner, skarntyder, mælkebøtter mm. Men også huse, træer, landskaber og bygninger hører med til mine motiver.
For mig er det at male akvarel positivt, let og lyst, - og en stor udfordring!

Jeg udstiller i virksomheder, kunstforeninger og gallerier. Laver illustrationer og bestillingsopgaver, samt afholder kurser i tegning og akvarel i Verninge Husflidsforening.

Se flere billeder og få mere information på min hjemmeside: www.birgitclausen.dk

Med venlig hilsen
Birgit Clausen

JUL I TOMMERUP
udgivet af
Lions Club Tommerup

Redaktion:
Søren S. Madsen
Finn Petersen
Niels Jørgensen
Kjeld Makholm

Oplag:
3.700
ISSN:
0906-7701

Billedmateriale:
Forside: Birgit Clausen
Side 31: FotoFyn
Øvrigt billedemat. af forfattere,
Lokalhistorisk arkiv m.fl.

Tryk:
Vissenbjerg-Tommerup Tryk A/S
Industrivej 8, 5492 Vissenbjerg
www.vissenbjergtryk.dk
www.tommeruptryk.dk

Find også
Jul i Tommerup på
internettet:
www.julitommerup.dk

Fuld fart frem

Af Finn Brunse, Borgmester

God kommunestart – det meste lykkedes og resten er på vej

Den 1. januar 2007 slog vi dørene op til den nye Assens Kommune. Efter at have brugt mere end to år på at forberede kommunesammenlægningen, var det med både tilfredshed og vel også med lidt stolthed, at vi kunne byde borgerne velkommen til Assens Kommune.

Vi er kommet godt fra start i den nye kommune. Takket være et stort forarbejde i medarbejdergrupperne, blandt ledere og i Sammenlægningsudvalget. Der er mange udfordringer i at lægge seks kommuner sammen – også nogen som vi ikke havde forudset. Derfor er der også områder, hvor det ikke er gået så godt, som vi politikere og medarbejdere gerne ville.

Kommunesammenlægningen har betydet, at kommunens serviceydelser har skullet harmoniseres. Det fælles serviceniveau har betydet, at nogle borgere har fået en bedre service, end de har været vant til, mens andre har oplevet en ændret service.

Der er ingen tvivl om, at harmoniseringen af servicen er blevet modtaget med blandede følelser hos mange borgere i Tommerup. Både pasningsområdet, skolefritidsområdet og ældreområdet har måttet holde for.

Børnepasningen var fx billigere i den gamle Tommerup Kommune, og det populære eftermiddagsmodul i skolefritidsordningen måtte spares væk ved sidste års budgetforhandlinger. Samtidig har der været pres på institutionerne – specielt i Tommerup St. Også på ældreområdet har vi måtte lægge ud med en nedgang i serviceniveauet sammenlignet med den gamle Tommerup Kommune, hvilket har haft konsekvenser i forhold til den praktiske hjælp til fx rengøring.

Bedre service til børn og ældre

Det ser dog allerede lidt lysere ud i forhold til næste års budget. Vi har haft en stram økonomisk planlægning, og vores strategi for at investere os ud af en dårlig økonomi ser ud til at lykkes. Vi har solgt mange byggegrunde og erhvervsgrunde - og vi er blevet flere borgere, hvilket giver flere indtægter. Det betyder, at der er blevet råd til en række serviceforbedringer! Antallet af børnehavepladser udvides i Tommerup St. Desuden udvides antallet af vuggestuepladser allerede næste år med 25 totalt set i kommunen, men samlet er der i budget 2008-2011 afsat godt 36 mio. kr. til at udbygge vuggestuer og børnehaver for. Desuden er der afsat midler til at etablere tilbud om gæstedagpleje, foreløbigt i et distrikt.

Også ældreområdet har fået tilført ekstra midler. Alene næste år er der tilført 2,6 mio. kr. ekstra til bl.a. et generelt løft i servicen - fx mere hjælp til praktiske ting, men også flere elever. Byrådet har også lyttet til mange ældres ønske om frit valg på madserviceområdet - dvs. frit valg mellem kølemad bragt ud til den ældre en gang om ugen, til dem, der ønsker den større frihed, eller varm mad bragt ud til den ældre hver dag.

Billede fra dagligdagen på Kildebakken Plejecenter i Vissenbjerg.

Ved at fastholde en stram økonomisk planlægning og vores offensive bosætter- og erhvervsstrategi – hvor salget af byggegrunde går som varmt brød, er det håbet, at vi løbende vil kunne lave serviceforbedringer til gavn for borgerne.

Borger nr. 42.000 i Assens Kommune, Bente Rasmussen fra Tommerup, overrækkes blomster af Borgmester Finn Brunse.

Flere haller på vej

Fra politisk side har 2007 været præget af stor travlhed. Mange beslutninger har skullet træffes, men den gode stemning og vilje til at samarbejde - som allerede blev grundlagt i Sammenlægningsudvalget - har præget arbejdet i byrådet. Derfor er det også en glæde at kunne konstatere, at budgettet for andet år i træk er blevet vedtaget af alle partier.

Enigheden har blandt andet også udmøntet sig i et meget ekspansivt anlægsprogram, der skal være med til understøtte kommunens målsætning om fortsat at være en kommune i vækst samt en kommune, hvor det er godt at leve, bo og arbejde.

Der er stort pres på kommunens haller, og flere af dem er nedslidte. Byrådet har derfor afsat 60. mio. kr. - alene til haller og fritidsfaciliteter. En klar forbedring af idrætsfaciliteterne, som rigtig mange borgere får glæde af. Udover den nye hal i As-

sens by, bygges der nemlig også indenfor de næste år en ny hal i Tommerup og i Vissenbjerg, mens en række af kommunens øvrige haller renoveres.

Borgerne skal inddrages

Kommunesammenlægningen har selvsagt betydet større enheder. Vi er derfor meget opmærksomme på at sikre, at der ikke sker tab i engagementet blandt borgerne, fordi der nu er blevet længere mellem borgere og politikere. Assens Kommune har som målsætning at inddrage borgerne og løbende være i dialog, og derfor har vi udarbejdet en borgerinddragelsespolitik, der skal sikre, at vi hver gang en sag besluttes, vurderer om den er egnet til at sende i høring, blive diskuteret på borgermøder eller komme for vores nye elektroniske borgerpanel.

Et resultat af den nye borgerinddragelsespolitik er fx arbejdet med landbysplaner, hvor Verninge som én ud af fem områder i kommunen er udvalgt. Her får lokale ildsjæle mulighed for at give et bud på, hvor Verninge som lokalområde skal bevæge sig hen i fremtiden. Alle inputtene fra arbejdet samles og indgår i arbejdet med den kommende landdistriktspolitik. Samtidig vil landdistriktspolitikken sætte sine aftryk i den kommende kommuneplan, der er under udarbejdelse, og som godkendes i 2009.

Arbejdet med landsbyplanerne er et eksempel på, hvordan de mange ildsjælene, der er rundt om i kommunen, får mulighed for at gøre en forskel. Et andet eksempel på, hvad ildsjæle sammen kan udrette, er etableringen af et nyt torv i Tommerup St. Her lykkedes det medlemmer af Kultur&Co at rejse fondsmidler, så der i samarbejde med kunstneren Jens Galschiøt og Assens Kommune kunne skabes et rigtigt flot bytorv til glæde for alle borgere i Tommerupområdet.

Assens Kommune er kendetegnet ved at have mange ildsjæle, der gør et stort arbejde for lokalsamfundene. Den mangfoldighed, vores lokalområder rummer i form af kreative miljøer og en stærk foreningskultur, er med til at gøre kommunen unik. Dette særpræg skal vi som kommune værne om, fordi vi sammen vil kunne skabe en kommune i vækst og udvikling til gavn for alle borgere.

Sluttelig vil jeg rette en tak til de mange medarbejdere, samarbejdspartnere og forskellige borgergrupper, som har medvirket til at få vores nye kommune godt fra start, og ønske alle en glædelig jul og et godt nytår.

Billede fra dagligdagen i Agerholm Gårdbørnehave i Brylle

Også ældreområdet har fået tilført ekstra midler.
Alene næste år er der tilført 2,6 mio. kr. ekstra til bl.a. et generelt løft i servicen...

Billede fra Holmely i Aarup

Kultur-jul?

Af Dorthe Terp Dahl
Sognepræst i Brylle

At komme fra en mindre jysk by til en endnu mindre fynsk kan godt være lidt af et kulturchok. Noget af det første man lægger mærke til, er den næsten totale mangel på dem, man i daglig tale kalder indvandrere. Åh, jo, der er nok en familie eller to, som er indvandrede hertil fra jylland eller – oh, skræk – sjælland, og de kan såmænd være mærkelige nok, men sådan rigtige indvandrere, der kommer fra lande langt væk, og som ser anderledes ud og snakker anderledes og har helt andre skikke end os, dem er der ikke mange af. Om det er godt eller skidt, ved jeg ikke, men jeg ved, at man godt kan blive klogere på ens egne traditioner ved at se, hvordan mennesker fra andre lande og kulturer opfatter dem.

Da jeg boede i den dog lidt større jyske by, undrede det mig f.eks. ofte at se julepynt i vinduerne hos familier, som jeg vidste, var muslimer. Børnene fra disse familier var også med til at klippe julepynt i skolen, de var med i Lucia-optog, og mange af dem deltog for den sags skyld i kirkens årlige krybbespil. Som juleaften nærmede sig, kunne jeg se, at mange af familierne fik juletræ og købte julegaver. De forberedte sig simpelthen til at holde en ganske almindelig, gammeldags dansk jul. Det var selvfølgelig dejligt, at børnene fra disse familier ikke stod udenfor deres kammeraters juleforberedelser – alligevel virkede det lidt pusseløjerligt. Dagligt hører og læser vi om, hvor vigtigt det er for herboende muslimer at pleje og dyrke deres rødder, og så holdt de bare jul som den naturligste ting af verden. Gad vide, om familierne slet ikke kendte baggrunden for julen? Var de slet ikke klar over, at julen er en kristen højtid?

Til sidst tog jeg mod til mig og spurgte familierne, efterhånden som jeg løb på dem. Øh, hvorfor holder I egentlig jul, altså, jeg mener, når I…øh…ikke er kristne? Altså ikke fordi I ikke må, men…øh…? Svarene faldt prompte og var klare som dagen: Vi holder jul, fordi den spiller en så stor rolle i den danske kultur, at vi synes, det ville være synd for vores børn, hvis vi ikke holdt jul. Det er også hyggeligt for de voksne. Det dér med, at det er en kristen fest, det tænker vi ikke så meget over. Det gør danskerne jo heller ikke. Julen er i dag kun en kulturfest – og det gælder for os alle sammen.

Den sad! De muslimske familier holdt jul, fordi de kunne forstå af vores måde at holde jul på, at vi ikke mener noget som helst med det, men bare ser de såkaldte helligdage som glimrende lejligheder til at feste og frådse og fejre os selv. Og derfor kan muslimske og kristne børn spille krybbespil sammen, for ingen af dem tror alligevel på, at Jesus var Guds søn, og at hans fødsel ændrede verden og derfor er værd at fejre. Det er bare noget, vi leger.

Spørgsmålet er, om det er rigtigt? Jeg tror gerne, det kan være svært at få øje på vores kristne kerne, når man blot betragter vores adfærd – og da især i december måned, hvor vi har tradition for at stresse hinanden op til at gennemgå de helt store strabadser. Og ellers er vi lettere melankolske, indadvendte og bryder os ikke om at gøre et stort væsen ud af vores tro. Vi er også et af de folk i verden, der arbejder mest, så vi har faktisk sjældent tid til at tænke tingene igennem i fred og ro. Måske mangler vi også inspiration til det.

Mange familier har tradition for at gå i kirke juleaften, og det er bestemt en dejlig tradition. Men hvis det drejer sig om at få inspiration til at tænke lidt over det dér med kristendommen, så er mange af de resterende 51 søndage måske i virkeligheden bedre egnede. Det er i alt fald værd at overveje.

Små og store oplevelser gennem et langt liv

Af Peter Drud

Jeg blev født dem 28.januar 1921 om eftermiddagen på Drudgården i Tommerup. Jeg var 3. barn. Mine forældre havde allerede en pige på 8 år, og en dreng på 4 år. Jordmoderen var ved at tabe tålmodigheden, for jeg var længe om at komme ud og da jeg endelig kom, sagde hun: " jeg tænkte nok det blev et stort fortrædeligt mandfolk".

Jeg havde det godt som barn. Drudgården var efter den tids målestok en stor gård. Der var altid mange mennesker omkring mig. Far og mor, min søster Sigrid, min bror Christian, to karle, en fodermester og en pige, og fire år efter min fødsel også min bror Oskar. Søndag var en af de gode dage, når jeg sad på tørvekassen og fik nybagt franskbrød. Det var store brød, en skive blev delt i tre stykker.

Min far, Karl Drud var syg og kunne ikke arbejde. Han kunne ikke gå og sad i en stol som Lohmand havde lavet. Far nød meget, når der kom gæster. Petersen fra Kamgården var flink til at kigge ind og så gik snakken, mens de nød kaffen. Mor og jeg flyttede far rundt i huset med to lange stokke, som vi placerede under sædet. I dag forstår jeg ikke, at mor kunne holde til det. Mor har nok haft stokkene lidt langt ude, så jeg havde den største byrde, for jeg var stor og stærk af min alder. Min far døde i 1934. På det tidspunkt var vores økonomi meget dårlig; det var jo under krisen i tredverne. Min fars sygdom havde kostet mange penge til medicin. Jeg cyklede over til Verninge Apotek efter medicin og her sagde de en dag til mig, at det er dyrt for os med al det medicin, og hvordan kunne mor klare gården. Efter fars død blev det undersøgt, hvad mor kunde få med derfra, hvis hun solgte gården. Det var kun 2000 kr., så vores familierådgiver, Rasmus Fugl rådede mor til at lade os drenge drive gården videre. På det tidspunkt var vi henholdsvis 13 år og 18 år. Christian var god til at bruge hovedet, og jeg var god til det fysiske arbejde. Vi fik oparbejdet en svineavlsbesætning med mange grise. Vi var på dyrskue og en gang om året kom der et griseudvalg med konsulenter og nogle udvalgte folk til at godkende vores besætning til avlsbesætning. Inden de kom, var der ekstra travlhed på gården, for staldene skulle være rene og nykalkede og mange af grisene blev vasket. Økonomien var meget stram, men vores forretninger var flinke til at give os kredit. Sidst i tredverne, holdt vi en stor griseaktion på gylte og andre avlsgrise. Der kom 4 grisehandlere. Grisene havde et nummer, og grisehandlerne fik lister på, hvad hver gris' mindstepris var, så de skulle være friske til at byde. Hvis grisen blev solgt til underpris tog vi den tilbage igen. I kan tro handlen gik meget livligt og vi fik gode priser for alle grisene. Fra den dag af havde vi styr på økonomien.

De grise der blev sendt til slagteriet, blev kørt til Knarreborg Station, hvor der var en lidt åben stald. Her gik de til sidst på formiddagen, hvor de blev drevet ind i en jernbanevogn, der fragtede dem til slagteriet i Odense

Vi havde også køer på gården. 3. juledag blev de alle vasket. Der blev kogt vand med tobaksblade i og det var nok for at nikotinen kunne dræbe lusene. Der var mindst 2-400 tønder land med tobak i Danmark den gang.

Der var ofte nogen, der spurgte dyrlægen om hvem Carl Drud (min far) var. Dyrlægen, Phillip Hansen svarede så, at hvis man mødte en brun hest med en jumbe, ført af en lidt kraftig mand og hvor jumben i øvrigt var fuld af børn, så var det Carl Drud . Vi kørte ofte en tur ud i markerne for at se, hvordan afgrøderne groede.

Der var nok at se til for min mor. F.eks. storvask, som foregik i bryggerset. Der var to steder, der blev fyret; under en stor støbejernskedel og under en stor kobberkedel. Alt tøjet blev vasket på et vaskebræt. Mor havde kun undertøj og underkjole på, for det var varmt arbejde både på grund af varmen fra kedlerne og dampen fra det varme vand, men også på grund af sliddet ved va-

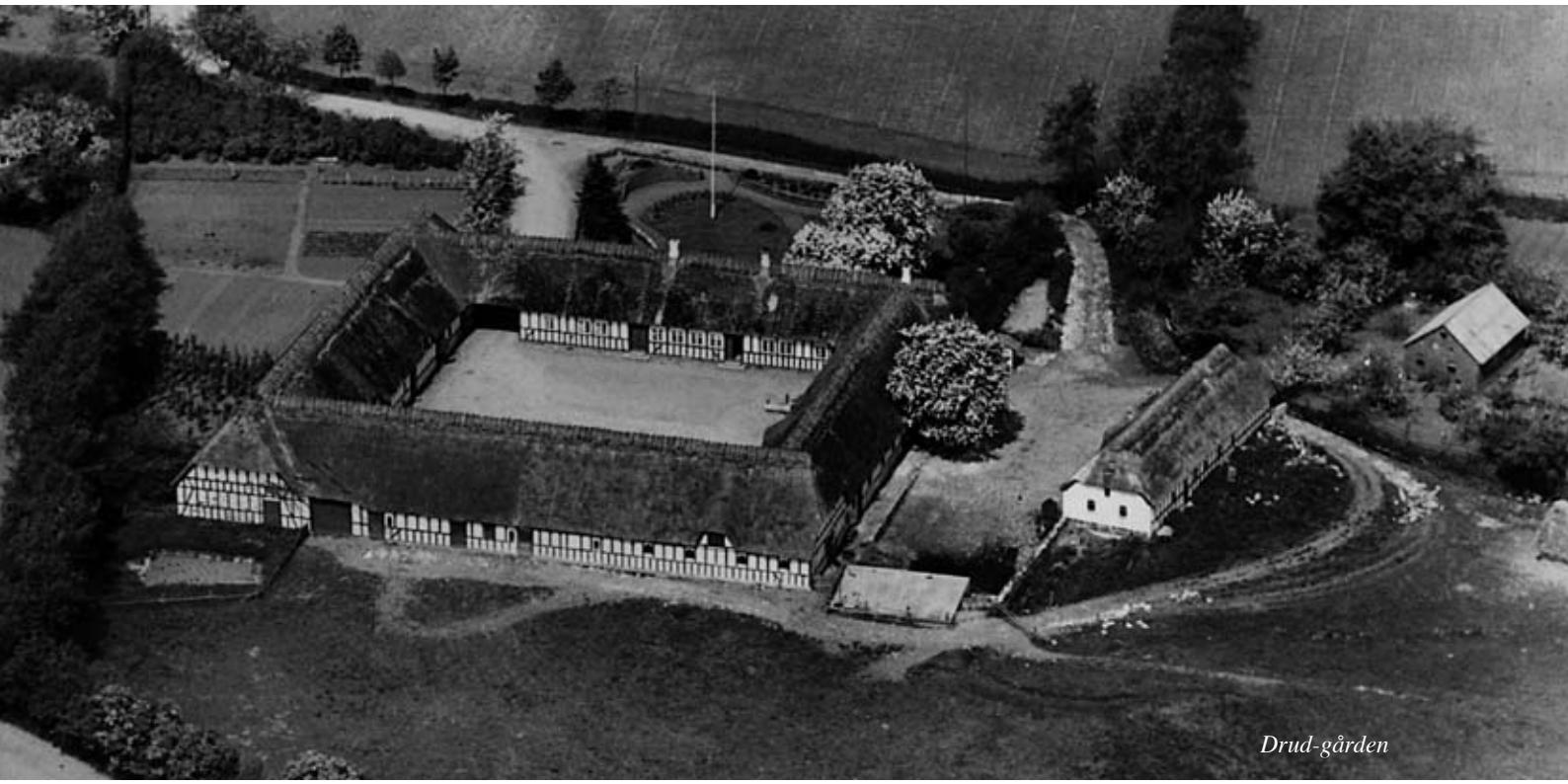

Drud-gården

skebrættet. Alt vandet skulle pumpes op og bæres ind og det hjalp jeg til med. Senere var der dog 4-5 gårde, der sammen købte en transportabel vaskemaskine, som vi kunne fyre under og hvor der var en tromle som vaskede tøjet. Tromlen var elektrisk drevet, og det sparrede mange kræfter ved vaskebrættet.

Der skulle også brygges øl, og det var godt øl, min mor bryggede. Endnu et stort arbejde med rengøring af øltønder og kar. Vi havde 4 øltønder, så vi bryggede 2 tønder ad gangen, så øllet kunne nå at lagres.

Vi lavede også selv malt, der skulle bruges til ølbrygningen. Vi havde skorsten, der var meget åben for neden, og hvor der var et fyrsted i kanten af skorstenen. I lofthøjde var der brædder på tværs. Flæsk og pølser hang i disse brædder. Oven på brædderne i skorstenen lå byggen, der skulle blive til malt. Der var ca. 200-300 kg byg, og det var bare noget af det bedste, når vi skulle ind og røre rundt i malten. Det var varmt og det lugtede godt. Dette blev gjort dagligt og selve røgningen forløb over ca. en ugen. Der blev dagligt skænket øl, og der stod ølkrus i folkestuen og når vi skulle i marken havde vi 2 øl hjejler med. Det var små øltønder. Den ene kunne der være 2 liter i; det var til fodermesteren og i den anden var der 4-5 liter til karlene. Der var 2 huller i øl hjejle, det ene til at drikke af, det andet til næsen og til luftindtag. Vi drak alle af samme, direkte af hjejlen..

Der blev også slagtet gris et par gange om året. De vejede ca. 200 kg, så der var godt med spæk på til noget flæsk. Slagtedage betød endnu nogle travle dage. På selve slagtedagen fik vi blodpandekage til middag. Kødet blev saltet og evt. røget. Ret tidligt begyndte min mor at henkoge en del af kødet.

Vi leverede meget vand til Knarreborg. Brønden i gården var rigtig god. En vognmand oppe fra Knarreborg kunne sommetider komme 2-3 gange om dagen og hente vand i en tønde. Vandet blev pumpet op med håndkraft.

Mine legekammerater gik i søndagsskole, så det ville jeg også gerne være med til. Jeg fik lov, men på betingelse af, at jeg ikke holdt op, når solen står højt på himlen. Hvert forår ville jeg gerne ud og fiske. Vandet i vores enge kom fra Rævedam via dammen ved Tommerup Savværk. Der var også en del render i markerne. Både i engen og i renderne var der gedder, så da foråret kom smuttede jeg alligevel ud og fiskede gedder. Sådan skulle man ikke opføre sig; mor blev meget vred og jeg reddede mig en rigtig endefuld fordi jeg ikke havde holdt mit løfte. Jeg fik hvad jeg havde fortjent, og jeg lærte af min fejl.

Vi havde mange hyggelige aftener i folkestuen om vinteren sammen med fodermesteren, karle, vores tjenestepige samt far og mor. Der blev serveret kaffe og brød og der blev fortalt mange gode historier. Sommetider kom karlene fra nabogården på besøg, det betød bare endnu flere historier.

Vi havde et godt sammenhold i familien. Onkler og tanter med børn kom på besøg og vi besøgte naturligvis også dem. Vi havde familie både i Bogense, Køng, Skalbjerg og flere andre steder og det var altid festligt når vi mødtes. Transporten foregik med toget eller med hest og vogn.

Når vi var på besøg i Skalbjerg kørte vi altid med heste og vogn, og vi var meget bange når vi kørte langs med jernbanen på Skelskovvej for hvordan ville hestene reagere på et Damplokomotiv, hvis røgen slog ned i hovederne på hestene, men det gik altid godt. Vi kørte også med heste vogn op til Nils Drud på Højbjerg.

I sommeren 1939 var jeg med et Gymnastikhold på 400 Gymnaster til Lingiaden i Stokholm. Holdet bestod af karle og ligeså mange piger og vi trænede rundt om på Fyn et helt år før skulle af sted. Vi var 4 med fra Tommerup. Chr. Skræp, Børge Greve, Svend Greve og jeg, men det var kun Svend, Julie fra Lilleskov Teglværk og jeg, der kom med til Stokholm. Vi havde først træning og opvisning i København inden vi tog til opvisningen i Stokholm. Jeg var med på fløjen på grund af min højde. Det var en stor oplevelse og vi så mange af de andre hold. Vi lagde mest mærke til holdet fra Tyskland. De var mere artister end gymnaster og de gik altid i små kolonner ude i byen. Tyskerne boede på et stort flot skib ude i Skærgården, fordi de ikke måtte blande sig for meget med os andre.

Om vinteren i 1939/40 kom jeg på Vallekilde Højskole, hvor jeg tog delingsfører- uddannelsen i gymnastik ved Kildemose. Uffe Grosen talte tit om Krigen i Finland hvor russerne var gået ind. Det var en meget kold vinter med store isskruninger, hvor isen drev ind over land med flere meter høje isflager langs Sjællands Vestkyst.

Den 9. april 1940 hvor Tyskland besatte Danmark, var jeg atter hjemme på Drudgården. Jeg var meget bange for at tyskerne ville indkalde mig som soldat. Heldigvis skete det ikke.

Fra november 1940 bestyrede jeg Drudgården for min mor. Jeg blev hjemme under det meste af krigen. Min bror Christian tog på Dalum Landbrugsskole sammen med Niels Kam fra Ellegården. Christian fortsatte på Landbrughøjskolen i København efter ophold på Dalum. Det blev noget af en opgave, jeg havde påtaget mig. Jeg var jo kun 19 år og vi havde jo køerne og alle de fine præmie grise, men Christian vidste, hvordan det skulle være og han var god til at fortælle mig det. Det var jo under krigen og der var ingen tobak,

Brylle Mejeri

Lille Thobo 1960

så vi begyndte at dyrke tobak og tomater til konserves. Thorvald Skytte fremelskede alle vores planter i mistbænk, og det år, hvor vi havde mest, var der 3 tønder land med Tobak og ½ tønder land med tomater. De første år tørrede vi tobakken på lofterne hele gården rundt, men så fik vi bygget en stor tobakslade ude i marken til at tørre tobak i. Jeg havde 8-10 damer til at hjælpe mig med tobakken. Den skulle plukkes og syes på snor, hænges til tørre, ned igen og sorteres inden den kunne sælges. Mor var somme tider med ude og hjælpe til. Tobakken blev sorteret i 3 klasser og blev solgt til en opkøber, der holdt til på Gribsvad Kro. Transporten foregik med heste og vogn.

Vi dyrkede også hør under krigen. Vi leverede til Tommerup Hørfabrik og fik så håndklæder, lagner og duge som betaling.

Der var meget arbejde med vores præmie grise, men det gav også resultat. Der var et år, hvor vi solgte flest avlsgrise på Fyn.

Vi havde cirka 20 køer, og der var en fodermester til at passe dem. Karlene og jeg skulle skaffe foderet til køerne. Vi havde altid 4 arbejdsheste og 4 plage. Der var jo ikke anden trækkraft den gang. Gården var tung at drive, fordi der var 2 kilometer til al jorden. Det kan derfor undre, at selve gården var placeret hvor den var, men for lang tid tilbage var der til gården også en del jord i Knarreborg, bl.a. et stykke over for højskolen og et stykke vest for Autoværkstedet .

Drudgården var en firlænget bindingsværksgård med stråtag. Det krævede også meget arbejde, at vedligeholde den. 2-3 gange mens jeg var hjemme blev murene kalket og stolperne malet med grøn oliemaling. Der blev også høstet lang halm til taget, hvor vi tog et stykke ad gangen.

Christian var blevet gode venner med Gudrun Storm og ville godt hjem og passe Drudgården samtidig med at han førte regnskab for Landboforeningens landmænd. Det meste af det arbejde kunne han sidde hjemme med. Vi blev enige om, at jeg tog på Korinth Landbrugsskole i vinteren 1944- 45. Jeg var sammen med Gunner Nilsen og Frede Kristensen. De købte hver en gård ude ved Pilebakken ved Tommerup. Jeg var også på hold med Otto Henningsen i Skovstrup og Aksel Hansen fra Nårup Fuglepark. I løbet af vinteren fik mor bygget et hus på Skolebakken i Tommerup. Der var 2 tyske soldater indkvarteret på Drudgården. Den ene var inde ved Christian hver morgen for om der var nyt fra England. Han var meget ked af krigen og han var ikke nazist. Han lavede kransen til rejsegildet for mors hus. Den anden soldat var S.S. soldat og ham var der ingen kontakt med. Sidst på vinteren stod jeg uden for på Korinth Landbrugsskole og så da de engelske flyvemaskiner fløj ind og bombede Husmandsskolen i Villestofte ved Odense. Tyskerne havde beslaglagt skolen til at huse danske frihedskæmpere i.

Efter vinteren på Korinth fik jeg plads som bestyrer på en gård i Søndersø. Den 5. Maj 1945 om aftenen var jeg inde i et hus i Søndersø for at blive indskrevet i Folkeregistret. Her hørte jeg i radioen at Tyskerne havde over givet sig.

I 1947 skiftede jeg til bestyrerplads i Hjortshøj nær Århus. Her lærte jeg Anna at kende og allerede efter et år i Hjortshøj tog jeg hjem til Drudgården igen, for Anna og jeg ville giftes og begyndte derfor at se på gårde. Vi besluttede at købe Lille Thobo og jeg overtog Lille Thobo 1/7 1948. Der var 2 heste, 6 køer og ung dyr og 10 grise. Bygningerne var i god stand , men de tilhørende 26 tønder land jord var ikke den bedste jord, men dog acceptabel. Jeg fik også tilbudt at købe Drudgården, men jeg turde ikke binde mig så hårdt, der er meget at holde ved lige og langt til jorden. Det var det rigtige valg at købe Lille Thobo, for med tiden har vi købet jord til, som ligger fint ind til gården.

Jeg var alene på Lille Thobo i den første tid, for Anna var på fagskole i Odense , men lige før høst blev vi gift. Anna og jeg gik i gang med bedriften og det var nok at tage fat på. Anna og jeg var meget enige om, vi skulle have pengene før vi købte noget, så vores møblement var meget sparsomt i den første tid, og der var mest fokus på at få gården til at køre. Det var travle år og i løbet af 50'erne blev hestene erstattet af vores første traktor. Dengang som siden hen forsøgte vi hele tiden at følge med udviklingen. Det var godt at være landmand den gang. Når vi solgte en gris var der penge til en mand i 18 dage til tarifmæssig pris. Men det var med at være om sig, når der kom billig foder ind. Vi fyldte sommetider spisestuen med korn eller majs. Vi har også prøvet at købe hirse og mølleri affald. Vi dyrkede også foderkartofler for at skaffe billig foder til grisene. Kartoflerne blev kogt på mejeriet med et damprør stukket ind i bunden af vognen og vognen var dækket med presenning. Der blev senere dannet en Kartoffelkoger forening der kørte rundt og kogte kartofler. Der var vaske anlæg med og der var 3 beholdere med 500 kg. i hver og der blev fyret med kul.

Det blev også til familieforøgelse; i oktober 1950 fik vi Karl Ejner og godt 2 år senere i januar 1953 fulgte Birgit.

Anna og jeg fik god kontakt til naboerne, og Anna var med til en del aftenkurser og havde flere damer med, for vi havde også fået en bil, en v 8. Ja, det var gode år, men dette varede ikke ved. Anna begyndte at få voldsom hovedpine og i maj 1961 døde Anna 3 dage efter en hjerneoperation, hvor lægerne havde fjernet en svulst i lillehjernen. Forud for dette var gået et par

år med flere indlæggelser og mange undersøgelser, hvor man dog ikke kunne finde årsagen til hovedpinen. Dengang var der ikke så gode undersøgelsesmetoder, som i dag.

Der var Mejeristrejke i de dage Anna lå på sygehuset, og jeg var til møde på Fyns Forsamlingshus for at få strejken ophævet, da direktør Nielsen kom og fortalte mig, at der var ringet fra Sygehuset om at Anna var død

Jeg har været med i mange bestyrelser. Det første var Brunsvig Frysehus. Jeg har været næstformand i Bondestandens Landboforening og kom i bestyrelsen for Brylle Mejeri i 1952. Efter nogle år blev jeg formand for bestyrelsen i 1956, og jeg blev repræsentant i Fyns Mejeriforening for Brylle Mejeri. Jeg var med til at ansætte Nikolaj Hansen som Mejeribestyrer i 1958. Vi fra Lille Thobo fik et nært forhold til Nicolaj og hans kone Magdalene ikke mindst i forbindelse med Annas død. Birgit var altid med på Mejeriet når vi havde udbetaling af mælkepenge. Birgit og deres datter Ingrid blev veninder og de kommer fortsat sammen .Vi havde udbetaling en gang om måneden og hele bestyrelsen kom klokken 18.00 til spisning. Efter middagen holdt vi bestyrelsesmøde og sluttede af med kaffe. Det var et stort arbejde for Magdalene, men hun gjorde det altid godt og pænt. I 1962 den 4.juni holdt Brylle Mejeri 75 års jubilæum. Det blev holdt på Kom Igen Kro ved Langesø, vi var cirka 300 med til festen.

Der kom herefter nogle år med mange forhandlinger om Mejeriets fremtid og Nicolaj var fantastik med sit samarbejde med og få mest muligt ud af Mejeriet. Han var med til save den gren over, han selv sad på, da Brylle Mejeri blev opløst sidst i 60erne. 1/3 af leverandørerne gik til Odense med 2/3 del mælk. Den sidste 1/3 mælk blev delt til Verninge Mejeri og Vissenbjerg Mejeri. Det var meget små leverandører. De, der gik til Odense blev konsum leverandører. Jeg kom i bestyrelsen i Odense Mejeri og blev her næstformand. De sidste penge fra Brylle Mejeri blev udbetalt 1970.

Odense Mejeri fik problemer da Staten ophævede mejerimonopolet på mælkesalget. Mejeriet Faok ville ind og sælge mælk i Odense så jeg var med til mange forhandlinger at undgå mælkekrig i Odense.

I 1972-73 gik jeg ind i kommunalpolitik. De første 4 år kom jeg i ligningskommissionen og 1977 kom jeg i kommunalbestyrelsen. Jeg var medlem af kommunalbestyrelsen i 16 år jeg fik mange udvalgs poster; i ligningskommissionen, socialudvalg, teknisk udvalg, og en periode som formand for ejendomsudvalget, men det fik jeg nedlagt, for de fleste sager skulle alligevel også behandles i tekniks udvalg. Jeg var også kommunens repræsentant i Tommerup Fjernvarme og i Tommerup Bogligforening.

Da borgmester Tage Hansen døde skulle vi have en ny borgmester og socialdemokraterne pegede på mig, men jeg sagde nej på grund af min alder; jeg ville nødig samme vej som Tage. Arne Rasmussen fra Pinstofte og Stærke ville gerne have Niels Vissing Jakobsen. Han var ung mand på posten og fik også noget nyt ind i administrationen, som jeg nok ikke ville have fået. Desværre blev det kun til en periode. Ved næste valg kom Finn Brunse ind som Borgmester, men han har også været en god mand for Tommerup

Der var også andre tillidshverv. Det allerførste jeg var med til på Lille Thobo var at få lavet et Andels Frysehus i Bunsvig og i 1972 var vi 53 husstande i Stærmose, som besluttede at lave et vandværk.. Fyns Amt ville have at Brylle eller Tommerup St. skulle tage os, men det ville de ikke, de ville ikke så langt ud på landet. Vi er i dag, 2006, 123 forbrugere, og vores priser har ligget på linje med de andre vandværker. Vi er blevet lidt dyrere de sidste par år på grund af skrappere krav til vandkvalitet og da vi ikke er så mange forbruger bliver det let dyrere. Vi har et langt ledningsnet på cirka. 25 km. Jeg er holdt som formand i år 2006.

Peter, Birgit, Mor, Karl Ejner, Anna

I 1997 kom jeg i Ældrerådet med langt de fleste stemmer. Jeg blev næstformand og Jørgen Jensen blev formand. Jeg følte mig ikke rigtig hjemme her, jeg havde for lidt kontakt til pensionisterne. Jeg havde mere kontakt til erhvervslivet, selv om jeg var den ældste. Da Jørgen Jensen døde foreslog jeg Knud Nilsen som formand og han var den hel rigtige til dette. Han er det den dag i dag, 2006, og han var vant til organisationsarbejde.

Jeg er i dag valgt ind i Centerrådet og er blevet kassemester. Det er jeg glad for, for nu, hvor jeg selv er kommet på den anden side af 80 har jeg tid til kontakt med andre ældre. Jeg er også med til madlavning hver 14 dag på Hørvangen .

Jeg vil til slut vende tilbage til lille Thobo og fortælle lidt om det der er sket der fra 50'erne. Oprindelige var der køer af Rød Dansk Malkerace, vi gik langsomt over til Jerseykøer. Dem har jeg været glade for hele livet. Vi fik lavet til mange høns, der var 2 hønsehuse og loftet over stalden blev lavet til høns. Det var hvide italiener og de gav godt med æg. I 1960 havde jeg planer om at bygge en stor svinestald og jeg var i gang med at lave lega blokke, men efter Annas død kom der andre planer. Min bror Christian byggede en ny fabrik i Årup. Fabrikken Micca, der producerede kornsnegle og korntørrerier. Jeg købte et 24 tønders tørringsanlæg, for nu kom mejetærskerne og jeg ville til at tørre korn for andre landmænd, men det blev noget andet, for FAF ville gerne have mig til at tørre korn. Og det blev en ny stor arbejdsopgave; 300 tønder om dagen ind i sække og ud igen i sække. Jeg fik en 3års kontrakt med FAF med korntørring og kornopbevaring og så vi fik travlt med at bygge en lade til siloer til 10.000 tønder. Det er 1000 tons korn. Det blev bygget i træ med vandret snegle for oven og i kælderen og kop elevator. Der var år, hvor vi brugte 10 tons gas til korntørring.

Anna og en husholdningskonsulent havde lavet en plan for et nyt køkken, men det fik Anna ikke at se. Det blev lavet i sommeren 1961 af Lindegård i Brylle. Samme år fik vi ny Fergoson traktor og året efter fik vi centralvarme i stuehuset. Cirka1965 byggede vi ny kostald til cirka 60 køer .Vi har i tidens løb købt jord op fra gårde der stødte op til Lille Thobo .

I 1970 købte jeg St. Thobo af Chr. Hededam og han fik lov til at bo der, til hans død 1973, hvorefter Karl Ejner overtog Store Thobo. I 1973 lavede vi et I/S selskab med al det vi havde. Karl Ejner og jeg har kørt det fint i 25 år og 1998 overtog Karl Ejner det hele.

Det har været driftige og arbejdssomme år . Da Anna døde var det svært, at finde overskuddet til at komme videre, men Livet skal jo fortsætte og jeg havde jo også 2 børn at tage vare på. Min mor hjalp mig det første halve år, men 1 november 1961 kom Margrete Sandberg som husbestyrerinde. Hun blev mig en god hjælp og støtte. Vi blev senere gift og nåede også at fejre sølvbryllup.

Ung i Danmark 2007

Lions Club som står for udgivelse af Jul i Tommerup udskrev ved det nye skoleårs start en stilkonkurrence for 9. klasserne i Tommerup over emnet "Ung i Danmark 2007".

Eleverne fra 9.A og 9.B fra Tommerup Skole deltog i konkurrencen, og der var sat en pengepræmie på højkant for den bedste stil, som desuden skulle bringes i julehæftet. Både lærere og elever gik engagerede til opgaven, og der kom mange gode stile ind til bedømmelse. Tak for Jeres deltagelse!

Bedømmelsen blev foretaget af 4 medlemmer af Lions, som læste alle stilene igennem. Det var en spændende opgave for os - og meget lærerigt. Der var stor enighed om hvilke stile der var bedst, og heldigvis også om, hvilken der var allerbedst.

Vinderen Maria Madsen fra 9.B får på billedet overrakt sin velfortjente check på 1.000 kr. under kammeraternes bifald. I baggrunden skoleinspektøren og den ene af lærerne, som sammen med de øvrige deltagende elever deltog i præmieoverrækkelsen på skolen i oktober måned.

Og her er så vinderstilen:

Af Maria Madsen , 9.B

At være ung i Danmark i år 2007, ved jeg ikke helt om er godt eller dårligt.

Vi har så mange valgmuligheder, og så mange valg der skal træffes. Nogle gange kan det godt være for meget, der er lidt for

meget pres på en og så alle de forventninger. Mange stoler på en og regner med, at det hele nok skal gå, ikke mindst ens familie.

Det kan godt være hårdt at være ung i Danmark i 2007. Vi har så mange ting, vi kan. Ja, vi kan vel faktisk gøre lige, hvad vi vil.

Hvis man vil gå til sport, fester eller starte et band så gør man bare det. Vi kan få et job, gå i skole og selv tage en uddannelse, hvis man gider knokle for det. Vi kan vælge mellem det hele, det eneste vi skal er bare at sende en ansøgning af sted. Men på en måde er det vel også noget af det, som gør det nemt at leve i Danmark.

Jeg mener i gamle dage, var alle ikke lige, der var det, de klogeste som sad forrest i klassen og de dummeste bagerst. Nu har alle fået lige rettigheder, og man får ekstra hjælp, hvis det er det der skal til.

Vi unge i Danmark har råd til lidt af hvert… De fleste har en Ipod, mp3 afspiller, mobiltelefon, et fjernsyn på værelset, en DVD, computer med fladskærm hvis ikke det er en bærbar, mærketøj og mange dyrker sport to til tre gange om ugen. Men hvad så med dem der ikke har råd? For det negative ved at være ung i Danmark er vel det pres, vi ligger på hinanden. Hvis man ikke er med på det nyeste nye, er man out.

Medierne er da også med til at ligge et pres på os. Jeg ved ikke, om der er mange som tænker over det, men det gør jeg da selv, når jeg ser fjernsyn. Alle tv-værterne ser jo skide flotte ud. Det er jo ikke bare en, som man ser, som er perfekt sminket eller har perfekt sat hår, men dem alle sammen. Der er ikke en som skiller sig ud, ikke en som har overvejet at lade være med at blive sminket bare en dag. Det er næsten en del af deres uniform. Så de er vel med til at bestemme, hvordan vi skal se ud. Eller er de det? Er det os selv som bestemmer det? For det er vel os selv som bestemmer, hvor mange penge vi vil bruge på vores udseende, og hvor meget vi vil gå op i det?

Det kan godt være svært at være ligeglad med, hvordan man ser ud. Jeg kender det, der er ikke nogen, som er ligeglad med deres udseende! Alle interesserer sig for, hvordan de ser ud, og hvad folk tænker om dem. Man ser en reklame med bumsecreme, senere en hvor en creme gør ens hud blød og flot. Så til sminken, foundation som giver en ensfarvet og perfekt hudoverflade. Øjenskygge kan man få i alle farver, og hvis man bare skal købe en, f.eks. en rød, skal man faktisk have to. For det ser flottere ud, når den er på øjet og går fra lys- til mørkerød. Eyeliner, rouge, pincetter, sminketasker, det hele skal være perfekt, når man er ung.

Der er nok ikke, så mange som tør at være sig selv, eller er vi os selv på vores egen underlige måde?

Efter alle de pres vi har på os, kan man vel sige, det er nemt for os at leve i Danmark. Vi har det, vi skal bruge, og vi har fået bedre vilkår end for nogle år tilbage... Vi har fået mange rettigheder og mere at sige. Bare i skolerne er det blevet meget anderledes… Unge i dag kan sige, hvad de vil uden at blive slået. Lærerne henvender sig til os og vil da også gerne høre vores mening om tingene. Vi kan tillade os at sige fra, hvis der er noget, vi ikke kan lide eller ikke vil. Vi bliver ikke tvunget til det! Det er nok ikke alle som har retten til at bestemme, om de vil have et job eller ej, men det er der, nogen der har.

Jeg har f.eks., og det benytter jeg mig da meget af. Hvis jeg har lyst, tager jeg på besøg hos vennerne, hos familie mere bestemt bedsteforældrene. Hvad skulle jeg gøre uden dem? Jeg har altid syntes, at det har været dejligt at have alle mine bedsteforældre, altså min mormor, morfar, farmor og farfar. Det er der faktisk ikke særlig mange, som har. Jeg tror, at det er deres skyld at nogle af mine holdninger er, som de er. For det kan godt være, at de er gamle, men respekt for dem det har jeg og især deres holdninger. Man lytter til, hvad de har at sige, deres forslag og deres meninger og mest vigtigt af alt, hvad man kan gøre bedre og anderledes. De kommer fra en anden tid. mere lyt og lær. De siger deres mening lige ud, nogle gange tænker man, sikke dog noget vrøvl at sige. Men inderst inde ved man, at de har ret, og man kan lære af dem. De har mere erfaring, og tager ikke tingene så tungt. De er altid i godt humør, og det smitter af på mig. Jeg kan ikke andet end at smile, og være i godt humør når jeg kører der fra.

De er også med til at holde på traditionerne, for alle unge kender sikkert til det med dårlig samvittighed. Det gør jeg i hvert fald! Hvis jeg ikke har været og besøgt dem i lang tid, kan jeg se, at de er lidt triste. De spørger ind til, hvad jeg har gået og lavet, og spørger om jeg ikke snart kommer ned og besøger dem… Og det er der samvittigheden spiller ind, for de glæder sig til at se mig, hvert øjeblik det skal være.

De lever heller ikke evigt, og det er nok det, jeg og alle andre skal huske på. Man må aldrig glemme sin familie, en dag er det forsent, og så ærgrer man sig over, at man sjældent kom hen og besøgte dem. At man ikke lige tog en lille cykeltur, den dag det blæste eller regnede lidt, for så meget skylder man dem da?

Jeg tænker tit hvad nu, hvis jeg kunne spole tilbage i tiden og lave om på mine fejl. Ville andre så tænke anderledes om mig? Ville jeg stadig have de samme venner? Hvad ville ændre sig? Det er noget, jeg tænker på meget nu her, hvor jeg skal til at "vælge" min fremtid. Der er så meget, man kan blive til, så mange veje som er åbne for en. Hvad nu hvis man vælger forkert eller ikke kan klare det, som man har valgt? Det er også svært, for alle regner med, at man har styr på det hele. Der er mange, der er begyndt at spørge: "Nå, hvad skal du så efter 9.". Det er da et godt spørgsmål, især når man ikke ved det. For hvad skal man vælge? Skal man bare starte på gymnasiet, selvom man måske aldrig får brug for det. Og alle har gode forslag til, hvad man kan blive, lige fra frisør til forsker.

Jeg skal til at tage den store beslutning, og jeg tror da den vil koste kræfter, sved og tårer for det bliver ikke en vals på roser. Der er ikke noget som bliver let, man skal kæmpe for det hele.

Jeg tror det er vigtigt, hvis man skal bevare overblikket, at der er en familie som står bag en og støtter en. Når man skal til at tage skridtet efter folkeskolen, og bare i det hele taget fremtiden. Ellers bliver det endnu hårdere, end hvis man står alene.

Det er nok også vigtigt, at unge ved, at de betyder meget, og de er unikke, som de er. Det er i hvert fald noget som hjælper på selvtilliden, når man skal til at træffe de store valg, og hvis man skal blive mere sikker på sig selv. For der er pres på unge fra alle vinkler medier, venner, familie, udseende, nye valg og ikke mindst det store spring fra ung til voksen…

Nu har du læst min stil… Men hvem bestemmer egentlig, hvornår man er for ung, ung eller gammel? Er der en definition på hvornår det store spring sker, hvor man kan kalde sig gammel? Er der noget bestemt, man skal have opnået?

Ung i Danmark er et stort emne… Det har været svært at skrive om, for der har været så mange ting og så mange vinkler, som man syntes skulle med…

Nu er jeg færdig med at skrive, men selvom jeg er holdt op med at skrive, vil min stil aldrig blive færdig. Og mit hoved vil fortsætte med at tænke på ting, jeg ikke har fået med… Nogle af de ting er måske vigtigere at få med, end det jeg har skrevet om. Men en ting er sikkert, at hvis man skulle have det hele med, ville man aldrig kunne stoppe. For ung i Danmark 2007 vil fortsætte, det er ikke ligesom en side i en bog man kan rive ud, krølle sammen og så smide i skrallespanden. Det er noget som vil vare ved og aldrig blive glemt…

Digt om at være ung

Hvornår er man ung
hvornår er man gammel
kan man være gammel og stadig være ung
hvor mange år skal der til at blive gammel?
til man bor i Fangel eller ti, fyrre, tres
bliver man gammel når man får job
eller først når man fucker det op?

Ja piger kender det
og jeg tror også drenge
man kan se det på kroppen
når man er nået toppen
piger de skriger
har jeg hængepatter eller ej
mens drenge tænker mer'
er det min den der

Skal man vide en masse
eller skal man bare kunne ta' det
når folk kommer til en
og man skal høre om deres problem?
er der en grænse for hvornår man er gammel
eller er det først når man synes
man er ved at være vammel?

Ved unge hvor meget de betyder
eller mener de
det er dem der fortryder
at have valgt et liv
med kærlighed og interesser
som har taget deres tid
eller blot gjort dem blid'

Hvilken slags dansk taler vi egentlig?

Af Børge Jensen

Et forsøg på en historisk-sproglig analyse med særlig fokus på fynsk.

Ja, spørgsmålet kan også med god ret formuleres derhen: Er fynsk - som de fleste andre danske dialekter - blevet reduceret til et kulturhistorisk levn eller kan det talte sprog stadig bruges som et kommunikationsredskab? Jeg vil i det følgende forsøge at fremdrage en række synspunkter og facts til belysning af spørgsmålet. Det skal indledningsvis slås fast, at næsten ingen i dag taler de "klassiske" dialekter, altså i princippet "hvert sogn sin dialekt"! Det gælder både yngre og ældre; men hos den sidste gruppe træffes der endnu ofte så mange levn af den tidligere dialekt, at det for udenforstående kan lyde som "rigtig dialekt". Fordelingen rent geografisk og befolkningsmæssigt er selvfølgelig meget ujævn og slører derfor også billedet. Og dog taler vi jo da alle så forskelligt - hør blot lokalradioen en enkelt dag! Ikke alene med yderpunkter som vendelbomål, sønderjysk og bornholmsk, men også i det helt lokale miljø. Ja, men hvorfor så det indledende spørgsmål? Fordi vi næsten alle er blevet tosprogede under en eller anden form (dialekt/"rigsdansk"), og derved taler vi et regionalt sprog.

Hertil kommer så virkningerne af de sidste 50 års befolkningsforskydninger med indvandring til bymæssig bebyggelse (og i nogen grad den modsatte vej), den store mobilitet både regionalt og nationalt og ikke mindst den kolossale påvirkning, som i den forløbne årrække er udgået fra selve urbaniseringen og den almindelige materielle fremgang. I den forbindelse bør man også erindre det generelt høje uddannelsesniveau, som er blevet skabt siden 1960-erne, og den store opblomstring af by-relaterede erhverv med afvikling af traditionelle beskæftigelser som landbrug og fiskeri i samme tidsrum.

Det egentlige danske sprogområde er lille, men uhyre komplekst, og det ikke alene for nydanskere. Og som om det ikke var nok, så er sprog og identitet vævet sammen til en ofte uadskillelig enhed med de to modpoler jysk og københavnsk som helt afgørende "rollemodeller" og bærere af identitet. Alle disse forhold er sammen med en mængde sprogtekniske oplysninger indeholdt i bl.a. Peter Klitgaards film "I Danmark er jeg født" fra 2005. Her præsenteres til fulde de to måder at arbejde med det dialektale sprog på, nemlig den akademiske kontra den folkelige (derom senere).

For at skabe lidt orden i det her opridsede kaos skal jeg straks søge at ile læseren til hjælp ved at fremlægge nogle af de elementer, der vil indgå i min fremstilling her. Det drejer sig således om træk af sprogudviklingen i Danmark, regionale sprogforskelle, egne dialektstudier og lokale specialiteter med særligt henblik på det fynske område. Endvidere lidt om det personlige sprog som "visitkort". Jeg vil vove et forsøg på at vurdere fordele og ulemper ved regionalsprog sammenholdt med "rigsdansk" - hvem der så end taler dette? Sidst, men ikke mindst, vil jeg søge at indfange specielle sproglige detaljer fra vort lokalområde og således engagere læserne i en stillingtagen til eget sprog. Det kan allerede røbes her, at Tommerup-området indtager lidt af en sproglig særstilling på Fyn.

Dansk - og dermed vore dialekter - hører til i de indoeuropæiske sprogs familie, som består af en lang række enkeltsprog fra Indien over Mellemøsten til Europa. De nordvesteuropæiske grene af sprogfamilien har selvfølgelig i denne forbindelse vor særlige interesse. I særdeleshed den gren på "sprogtræet", som rummer de nordiske sprog, der igen over en periode på godt 1000 år er blevet splittet op i flere enkeltsprog. Det siger sig selv, at der kun er få kilder, som kan understøtte vort kendskab til sproget (dialekterne) i Norden mellem jernalderens slutning (o. 400) og vikingetidens begyndelse (o. 800). Men indskrifter på f.eks. runesten og gravsten samt teksten på det ene guldhorn (o. 450) har været nok til, at sprogforskerne har kunnet fastslå, at den såkaldte "danske tunge" var i brug over hele Skandinavien før vikingetiden. Altså et fælles, nordisk sprog, der kunne bruges og forstås i hele regionen, om end med betydelige variationer.

Men fra o. 1000 sker der i løbet af ca. 200 år en sproglig udspaltning, så folk fra f.eks. Vendsyssel og Skåne ikke mere umiddelbart kunne kommunikere rent sprogligt. Groft sagt skabtes der to former for nordisk, nemlig vestnordisk: islandsk, færøsk (fra norsk) og norsk landsmål og østnordisk: norsk rigssprog, svensk og dansk. Hvorfor nu disse ændringer i løbet af relativt kort tid? Ja, der er det vigtigt at holde sig for øje, at det danske sprogs historie i virkeligheden er en afspejling af landets historie og dermed langt mere kompliceret end som så (jeg må dog i denne sammenhæng nøjes med en meget kortfattet og enkel oversigt).

Ved vikingetidens slutning o. 1000, mens Svend Tveskæg slog sine folder som konge, var kristendommen godt nok indført - i hvert fald i teorien; men Danmark var ikke samlet til et fasttømret rige. Ej heller var det bebygget ret meget uden for de få byer, og København eksisterede slet ikke som hovedstad. Men i tiden op mod 1250 skete der en vældig ekspansion i bebyggelse (og dermed opdyrkning) og befolkning. Bondesamfundet udviklede sig med landsbydannelser (omtrent 3000) som et centralt punkt ledsaget af det kolossale kirkebyggeri i de ca. 2000 kirkelandsbyer. Det var altså i landdistrikterne, at den store udvikling fandt sted. Her blev det den årlige rytme i agerbrug og dyrehold, generationers kommen og forsvinden - ja, selve livets store sammenhænge og rytmer, der kom til at danne grundlag for traditioner, normer og livsindstilling. Alt dette blev til stadighed bragt videre til næste generation, og det af de ældste. Dermed var det statiske bondesamfund med sit egnsvise tilhørsforhold skabt som grundlag for sprogudviklingen i et yderst konservativt samfund, hvor det lokale sprog blev bibeholdt i de helt små enheder.

Den dialektale afvikling, som vi har set siden o. 1950, gav altså det helt lokale sprog i sin klassiske form en levetid på hen ved 800 år, og i den tid skete der meget - så vi haster videre! De sproglige fornyelser i byernes sprogbrug hidrørte i hele perioden op til ca. 1800 fra udenlandske påvirkninger gennem handel, kulturelle forbindelser, rejser og indvandring. Især kom København som residens- og regeringsby med landets eneste universitet og hele centraladministrationen og kultureliten til at præge det sproglige billede i byerne i tiden efter o. 1500. Anderledes på landet, hvor ca. 95% af befolkningen reelt boede i samme tidsrum. Den stærke trofasthed her over for det hævdvundne og besindigheden i alle livets forhold lod sig ikke så let påvirke af udefra kommende strømninger og livsformer. Det blev i virkeligheden dialekternes redning til helt op mod vor

tid. Sprogforskerne nåede således at få det væsentligste beskrevet i dialekterne - anført af vor "landsmand" Rasmus Rask fra Brændekilde med det banebrydende værk: "De fynske Bønders Sprog" fra slutningen af 1820-erne.

Der var 3 vigtige faktorer bag landbefolkningens ændrede sprogbrug, som satte ind i slutningen af 1800-tallet: 1. Resultaterne af skoleloven fra 1814 begyndte at vise sig i form af en stadigt faldende analfabetisme og en dermed øget læse- og skrivefærdighed. 2. Høj- og landbrugsskolerne satte et stærkt præg på mange unges sprog i retning af at benytte "rigssproget" i større udstrækning frem for dialekten. 3. Andelsbevægelsen bragte sammen med det spirende politiske liv efter grundloven af 1849 tillige et stort antal blandt bondebefolkningen i berøring med en eller anden form for det "rigtige" sprog - altså bysproget. Denne tendens fortsatte i virkeligheden i hele første halvdel af 1900-tallet og gik som tidligere antydet over i dialekternes afvikling.

Resultatet var groft sagt, at dialekterne med forskellig fart - størst på Sjælland og mindst i Jylland - gik over i et blandingssprog, og det begyndte at blive "ufint", "udannet" og "lavstatus" at tale dialekt. Denne tendens fortsatte med fuld kraft op til vor egen tid, og mange vil huske "hetzen" mod "bondesproget" i skolerne i 1950-erne! Først i de seneste årtier er det blevet "in" at have sit individuelle sprog, også dialektpræget, efter at formidlere af dialektalt sprog som f.eks. Osvald Helmuth, Ove Sprogø, Niels Hausgaard og "vor egen" Dirch Passer fra Nårup har gjort deres indsats!

Hvor står så "vort eget sprog", altså i denne forbindelse fynsk i hele denne proces fra Rasmus Rasks dage og til nutiden. I sandhed et kompliceret spørgsmål, når man samtidig er nødt til at spørge om sprogets indhold og fremtid! I denne sammenhæng er det værd at erindre sig de to diamentralt modsatte indgange til dialektalt sprog, nemlig den akademiske og den folkelige. Det, der gør en meget stor forskel i denne sammenhæng, er relationerne til identiteten. Er man "født ind" i det lokale sprog, eller har man studeret og søgt at lære dialekten uden hensyn til identiteten? Jeg har således haft den berigende glæde i mit arbejde med at formidle informanternes oplysninger til Ømålsordbogen at træffe repræsentanter for begge synspunkter, nemlig de mange trofaste og dialektbrugende fynboer, som jeg har fået kontakt med. Samtidig har sprogforskernes specialviden, overblik og systematik styrket og inspireret mig til et mere indgående studium af det fynske sprog, eksempelvis formidlet i form af min bog "Fynske Mundheld" samt et stort antal foredrag for interesserede og engagerede tilhørere i alle egne af "Fyns Land".

Men fynsk udmærker sig da også blandt de stedlige dialekter ved flere afgørende sproglige finesser, som ellers andre steder i landet for længst er forsvundet og glemt. Ja, jeg tør vove den påstand, at fynsk op til nutiden har frembudt de dialekter med flest bevarede detaljer - det være sig både med hensyn til fonetik (lydlære), grammatik og gloseforråd. Jeg har ofte mødt det synspunkt (især fra ikke-fynboer), at det fynske sprog afspejler fynboernes psyke og indstilling til tilværelsen ("fynsk taler englene jo om søndagen"). Ja, deres inderste væsen, som man ellers normalt holder ret godt gemt af vejen. Og efter adskillige års mange møder og "snakki" med landsmænd fra Fyn er jeg tilbøjelig til at tilslutte mig denne vurdering. Sproget indeholder i sin oprindelige form bl.a. træk af underfundighed, stor sproglig opfindsomhed, sirlighed (men ikke påtaget "finhed"), sans for mange detaljer. F.eks. har vand jo 10 "grader" på fynsk: Isje kalt, kalt, svale, lydt, fiselunke, lunke, varmt, hedt, gloje hedt, skalje hedt. Dertil kommer øje for ligefremhed, diskret tilbageholdenhed, især over for selvhævdelse og æstetik, som f.eks. de pæne, nette, flinke og kønne stadspiger!

Det er dog nok det toneprægede, ja til tider melodiske sprogbillede, der skifter meget hurtigt, og de mange "finurlige" ord og vendinger, som f.eks. forensene (med det ene formål), iganedow og higaigaj (begge ord udtrykker overraskelse/beundring - er egentlig "uoversættelige"), som tillige er med til at understrege samhørigheden med identiteten. Lad os derfor se lidt nærmere på, hvad der rent sprogteknisk gør fynsk til fynsk, og hvordan den geografiske fordeling af dialektforskellene ser ud - alt sammen i første omgang med henblik på udtalen. Det drejer sig først og fremmest om diftongerne (tvelydene) i forbindelse med de 4 vokaler (selvlyde): e, æ, ø og å, som har helt andre lydværdier i f.eks. sproget vest for Odense sammenlignet med sproget i Kerteminde. Ens for hele det fynske område er derimod vokaler som i, y, u og o i ord som f.eks. nij (ni), tij (ti), hyjle (hyle), dyjne (dyne), huws (hus), luws (lus), sowl (sol) og owle (Ole). Forskellen i de fire nævnte vokalers udtale udgør de mest markante sprogskel i det fynske område med et knudepunkt nord for Tommerup. Her skal indskydes, at overgangszonen mellem de to dialektområder øst/vest består af 8 sogne, der syd for Odense forløber med Haarby i syd, over Køng og Verninge til Tommerup og Brylle. Nord for Odense omfattes kun Allesø, Lunde og Hjadstrup af overgangsområdet. Men vest for overgangsområdet ser vi altså det "ægte" vestfynske sprogområde omfattende det meste af Nordfyn til og med Søndersø og Skamby mod øst (se kort 1). I dette område forekommer i den uforstyrrede dialekt udtalen af å, som åu, altså gåu (gå), ståu (stå), fåwr (får) og gåws (gås). I overgangsområdet har å derimod holdt sig med udtalen som et trykstærkt o, der i virkeligheden var middelalderens udtale, således at det hedder: blo (blå), sto (stå), go (gå) og slo (slå). Østfynsk anerkender på ingen måde denne udtale af å, så det bliver til den omvendte tvelyd uå, og remsen hedder derfor: Næ jæ ta'r mej æn skruå, så mu'åler jæ frå de iæne yøre å åp te' de ån(nd)et! (Når jeg tager mig en skrå, så måler jeg fra det ene øre og op til det andet).

Ø har en lige så markant forskel mellem vest og øst, idet bogstavet i hele det vestfynske område inklusive overgangsområdet får udtalen oi/öi, altså soi (sød, sø), hoi (hø), groi (grød - det bløde d findes jo ikke på fynsk). Det østfynske ø viser sig derimod med en mere åben tvelyd øe/ye, så resultatet bliver sye (sød, sø), hye (hø), grye (grød - "gryei ha'(n) æ kå'l) og blye (blød).

Også e og æ viser store forskelle mellem vest og øst, således at "vort" overgangsområde på det punkt hører med til Vestfyn. Et e bliver, som mange læsere vil vide, til ei/æi, så det hedder bein (ben), stein (sten), mein (mener) og hæil (hel). Overfor denne udtale fastholder østfynboen e'e/i'e (det ligner sjællandsk til en vis grad) og siger bi'en (ben), sti'en (sten), mi'en (mener), hi'el (hel). På lignende vis er det også gået i den sproglige udvikling med æ (igen med overgangsområdet under det vestfynske område), så vi mod vest får ai: hail (hæl), sai (sæde), glai (glæde) og trai (træ). Mod øst hører vi tvelyde med værdien æ'e/e'e: he'el (hæl), sæ'e (sæde), glæ'e (glæde), tre'e (træ). Tvelyde, som i det vestfynske ender på -i og -u (se ovenfor), er meget sjældne i de danske dialekter, og findes ellers kun i den nordlige del af Vendsyssel samt i det nordlige Skåne.

I en kortfattet oversigt over fynsk dialekt må meget - ja, desværre det meste af de helt specielle egns- og sognemæssige forskelle udelades. Men dialekternes tre køn og fænomenet stød kontra musikalsk accent kommer vi dog ikke udenom, især da Tommerupegnen ligger i et knudepunkt mht. det sidste. Som det vil være kendt af mange læsere, har f.eks. tysk bevaret de tre køn på alle navneord (modsat engelsk). I det danske sprogområde har fynsk således i modsætning til jysk (undtaget Vendelbomål) også bevaret de tre køn. Selv om mange fynboer ikke til daglig bruger de

specielle former af ordene i hankøn, hunkøn og intetkøn, vil man ofte hurtigt finde ud af et vist mønster. Et par eksempler: Vi kender vel næsten alle, at ”moni” (månen) er hankøn, ligesom ”hunni” (hunden) - lige meget hvor mange hvalpe han har fået - for øvrigt ligesom ”kaddi” (katten), der har fået unger! Solen er - selvfølgelig fristes man til at sige - hunkøn, ligesom ”hoppen”, ”koen” og andre dyr af hunkøn.

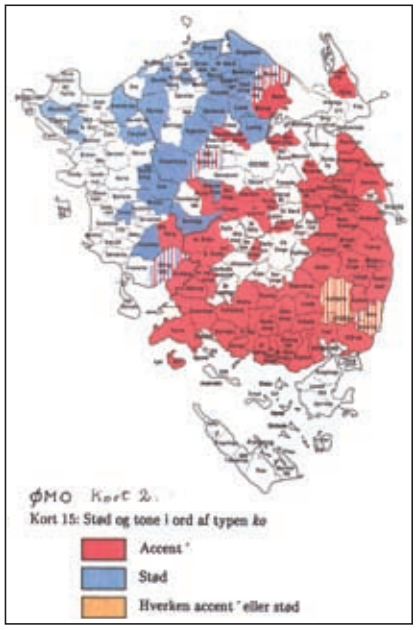

Kun fåret forbliver dog intetkøn, mens ”væ’eri” (vædderen) selvfølgelig kun kan være hankøn. Også abstrakte ord har deres køn: ”tanken”, ”smerten” og ”ideen” er hunkøn, ligesom legemsdele f.eks. ”naisen” (næsen), ”skul’ern” (skulderen) og ”ha’en” (hagen). Hankøn har vi derimod i ”halsi” (halsen), ”ryggi” (ryggen) og ”kæui” (kæben). Som hankønsord har vi også to meget brugte ord, nemlig ”skaddi” (både kæresten og pengene!) og ”snakki” (snakken). Intetkøn (altså t-ord) har deres andel med eksempler som ”råwje” (råben), ”kør’je” (køren), og de fem fynske specialiteter er kop, som veksler mellem hankøn og intetkøn, altså ”koppi” eller ”koppet”, ”tallerknet”, ”går’et” (gårdspladsen, ikke bygningerne), ”cirkusset” og ”savet”. Kop er f.eks. i Tommerup-Brylle området, på Nordfyn og på Ringeegnen som oftest hankøn.

Alle hunkønsord ender på -en, ligesom fælleskønsord i rigsdansk, mens hankønsordene kun kan ende på -i (i virkeligheden resten af den middelalderlige endelse -in, hvor -n så er slidt af og kun bevaret på bornholmsk i f.eks. ”kattin” og ”hunnin”.) Også nye ord i sproget får køn på det lokale plan. F.eks. blev køretøjer som bilen og traktoren hunkøn (det gamle ord ”vøvni” (vognen) forblev hankøn), men cyklen blev hankøn (vel nok efter ”væltepeteri”). Telefonen blev hunkøn ligesom skrivemaskinen og gravemaskinen (alle maskiner synes uvist af hvilken grund hunkøn!). Fotoapparatet og fjernsynet blev næsten som ventet intetkøn, mens computeren kan give diskussion. Den opfattes vel nok af mange mest som hankøn i lighed med andre ord endende på -er som f.eks. tømrer, mekaniker, elektriker etc. Men hvad mener du?

Som antydet ovenfor er ”vort” område interessant mht. stødet i sproget. Geografisk fordeler stødet sig groft sagt således, at vi træffer det stærkeste stød på Nordvestfyn, især i egnen omkring Vissenbjerg, Ubberud og Gelsted, mens Sydvestfyn sammen med Tommerupområdet har et svagere stød. Hele Østfyn incl. Odense har generelt det svageste stød, hvorimod Sydfyn syd for en linje ca. Nyborg-Fåborg sammen med Horne og øerne syd for Fyn ikke har stød i det oprindelige sprog. Dette hænger efter forskernes mening sammen med en sen bebyggelse af området gennem indvandring fra øerne syd for Sjælland. Disse har også i dag stødløse dialekter. Begrebet stød, der er enestående som betydningsbærende element i dansk blandt alle andre sprog, er svært at forklare entydigt. Stød ligner nemlig ofte den såkaldte ”accent 1” dvs. en stærkt stigende og pludselig afbrudt højtone. Dette giver fynsk det særlige, syngende præg. I selve ordet <u>stød</u> er der ikke stød på rigsdansk, men derimod i <u>stødet</u>. Over for dette står vestfynsk med stød i ordet ”stoi” og østfynsk ”stye”. I navnet ”Møller” har rigsdansk stød, mens både vestfynsk og østfynsk kan have såvel stød som stærkt stigende tone. Anderledes med stillingsbetegnelsen ”en møller” og flertal af ”en mølle”, ”møller”, der ikke har stød på rigsdansk, men stigende tone på både Vestfyn og Østfyn. Ligeledes med typer som ”Fyn”, ”ko”, ”fin”, ”hund”, ”fil”, ”bi”, ”ny”, ”kniv”, ”bøg” og ”fugl”. I disse eksempler finder vi den karakteristiske stærkt stigende tone, som ikke er rigtigt stød, så det hedder: ”Fyjn”, ”kou”, ”fein”, ”huwn”, ”fijl”, ”bij”, ”nyj”, ”kniu”, ”bøj” og ”føwl/fåwl” (se kort 2 og 3).

Afslutningsvis kan der skelnes mellem det ”syngende” sydfynske (stødløse) sprog i f.eks. Svendborg-området, og dialekterne med stød på resten af Fyn med et eksempel som ”Hå’ns Pie’æter” (Hans Peter med stød på Peter som i rigsdansk) og ”Håns Piæter” uden stød og med faldende tone. Ud af disse særlige forhold kommer den almindelige opfattelse af sydfynsk og ømål som særligt melodiske (fint fremført i sin tid af Kaj Løvring i ”Eskild fra Svendborg”!). En sproglig ”lyttetur” over Brændekilde, Brylle og Tommerup til Orte og Ørsted vil blandt folk med lokalt sprog kunne afsløre en forøgelse af stødet. Vi kan i denne forbindelse erindre os den gamle udtalelse: ”Jo længere du kommer vest på (på Fyn), jo bredere og hårdere bliver sproget” (se kort 4).

Denne lille præsentation af nogle typiske træk i de fynske dialekter vil jeg denne gang runde af med et par eksempler på noget af det bedst bevarede og først i nutiden nedskrevne dialektstof. Det drejer sig om mundheld, byremser og pissalliker, der alle op til vore dage har været husket og kun viderebragt mundtligt. Derfor finder vi i dette stof den store værdi som autentisk dokumentation. Mht. den første gruppe gælder det, at der huskes flere af de nedskrevne mundhov (den fynske betegnelse for mundheld) end først antaget, især af folk i landdistrikterne. Mundheld er nemlig ikke - som det ofte fejlagtigt antages - ordsprog, men hverdagens tale- og tankesprog sat på en slags slående ”formel”. De giver den umiddelbare friskhed. Pladsen tillader ikke det store udvalg af eksempler, men et lille udpluk fra min bog ”Fynske Mundheld” kunne f.eks. være: ”Præsti, dæjni å hunni, di tjæn’ dæ fyøi mæ munni” (Præsten, degnen og hunden tjener deres føde med munden). ”De læjner ju værgen rævi æller dæn(j) køn’e” (Det ligner jo hverken ræven eller den ”kønne”, hvor ”kønne” er omskrivning for ilderen eller måren, idet de to rovdyr bider byttet forskelligt - udtrykket brugt om spegede og uklare situationer). ”Æn oløkk’ po Fy’n æ æt fet fåwr i Jy’lan(j)” (En ulykke på Fyn er et fedt får i Jylland). ”Rask po kæui, rask po næui” (Hurtig i snak, hurtig til arbejde). ”Do kå’ fåw i kyss å æt klab å æt røt æwl’ te jiwl” (Du kan få et kys og et klap og et rødt æble til jul - om vidtløftige og tomme løfter!). ”Dæ’n(j) ma’ æ så hej! Ja, mæn ha’n(j) ha’ å væ’ po ijli sijn i gor!” (Den mad er så hed! Ja, men den har også været på ilden siden i går). Og så kommer vi jo ikke uden om den med jyden, hvor fynboen med hentydning til landsmandens selvfølelse sætter det hele på plads ved at fastslå: ”Vis do kiwer i jyh’ få de ha’n(j) æ vær å så sæller ham få de ha’n(j) sæl trour ha’n(j) æ vær, ja, så ha’r do gjour æn gou han(j)el” (Hvis du køber en jyde for det, han er værd, og så sælger ham for det, han selv tror, han er værd, ja så har du gjort en god handel).

Byremserne har været udbredt over hele landet, og på samme måde som mundheldene husket og viderebragt ved mundtlig tradition. Det meste af dette dialektale folkemindestof er gået tabt, så mange egne slet ikke er repræsenteret. Men heldigvis i denne sammenhæng finder vi fyldige

eksempler bevaret fra vort lokalområde samlet i f.eks. August Schmidts bog "Danmarks Byremser", hvor det bl.a. hedder:

Vern'je æ æn Krun'
Verninge er en Krone,
Lan(j)stæ stor te Siun'
Langsted står til Sjune,
Nåå'op æ i Herr'sta'
Nårup er en Herrestad,
I Berkendråb for vi værgen Øl æll'r Ma'
I Birkendrup får vi hverken Øl eller Mad
I Hålm'hau' Bejn å gnau'
I Holmehave Ben at gnave
I Pin(j)støut' u'e ve Æll'n
I Pindstofte ude hos Ellen
For vi æn tyk Skørvællin(j)
Får vi en tyk Skjørvælling.
(Birkendrup er sandsynligvis en
fejlskrivning for Bregnemose,
og hvem var Ellen i Pindstofte
- kan læserne hjælpe?)

En anden optegnelse af remsen lyder:

Nåå'op æ æn Krun'
Nårup er en Krone
Vern'je ligg'r te Siun'
Verninge ligger til Sjune,
Lan(j)stæ æ i lill' Sta'
Langsted er en liden Stad,
I Brejn'muss' æ værgen Øl æll'r Ma'
I Bregnemose er hverken Øl eller Mad.

Til sjune = til syne, gammel stavemåde jævnfør f.eks. Sjunebjerg.
Skørvælling = kendes nok i dag mest som tykmællk

Den tredje gruppe, pissallikerne (stavemåden er ikke fastlagt!), ja hvad er det for en størrelse i dialekternes verden? Noget svært er det at udrede helt eksakt, skønt der er indeholdt adskillige, meget kendte ingredienser i pissallikerne: En fortalt historie af forskellig længde, hvori der forekommer fiktion, facts, "sort humor", overdrivelser, direkte løgn, eviggyldige sandheder, selvhævdelse, praleri, spydigheder, provokationer og "gøren grin med både dette og hint". I sandhed en blandet cocktail! Måske siger pissallikerne i virkeligheden mere end som så om os fynboer ligesom mange af mundheldene - døm selv, men læs først denne her som et typisk eksempel, der skal have det sidste ord i denne omgang:

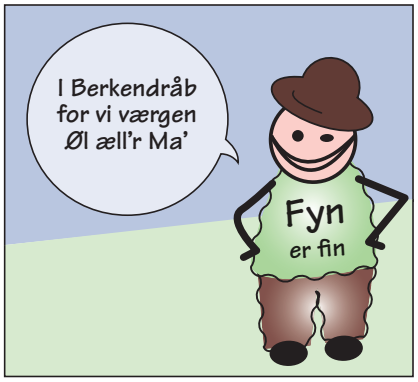

Sej, de vå ju Håns Massen; ha'n(j) gik æn bitt' po dawle(j)e opp' ve Las An(j)sen øw'r i Skøwstrop. Å så vå'et in(j) dau a' ha'n(j) kom daåb åm mårni, å så sae han(j) te Las An(j)sen: Je hae så'n i sai(j)r drøøm i naat. Nå, va vå så de? Jou, je drømt' smæ(j) a' je vå døj å så sku' je ju åb i Himli. Dæ vå re(j)st såån i lan(j) stee å næ'en få lo(w) da i heil stak krie, å så bleu da sau, a vi sku tæe æt stykk' å slo æt kos po vær steetremm' få vær æn løø(j)n, vi ha' sau i liuet. Jæ stauerd' jo så dæåpa' å ræt ædder så kåm do hæsje nejr, Laus. Å så seer je ju: Vo ska do døw hæn i dæn(j) fart, Laus? Nej'r ædder no mejr krie. (Se det var jo Hans Madsen; han gik lidt på dagleje oppe hos Lars Andersen ovre i Skovstrup. Og så var det én dag, da han kom derop om morgenen, så sagde han til Lars Andersen: Jeg havde sådan en mærkelig drøm i nat. Nå, hvad var så det? Jo, jeg drømte såmænd, at jeg var død, og så skulle jeg jo op i Himlen. Der var rejst sådan en lang stige, og forneden lå der en hel bunke kridt, og så blev der sagt, at vi skulle tage et stykke og sætte et kryds på hvert stigetrin, for hver løgn vi havde sagt i livet. Jeg stavrede jo så deropad, og lidt efter så kom du jo farende ned, Lars. Og så siger jeg jo: Hvor skal du dog hen i den fart, Lars? Ned efter noget mere kridt!).

En artikel som denne bringer sandsynligvis for de flestes vedkommende flere spørgsmål end svar på bane. Men det er ikke ubetinget negativt, for det er absolut nødvendigt, at vi forholder os til det lokale og regionale sprog, hvis det skal leve og blomstre som en del af vor kultur. I virkeligheden er det lige så vigtigt at forholde sig til sit eget sprog som til sin identitet og kultur. Se blot hvor markant dette har gjort sig gældende hos indvandrede nydanskere fra alle egne af verden. Vil du være global i sprog og livsholdning, kræver det ofre - måske for store for manges vedkommende. Det er en udfordring for os alle, begyndende med vor sproglige udfoldelse til omverdenen, hvor end man måtte befinde sig.

Haj'rmæ' æn glajli' jiwl - de kå' ju vær' a vi sejs i de ny'e oar!

Litteratur:
Gyldendals Egnsbeskrivelser, Nordfyn med omliggende øer, Sydfyn med omliggende øer, begge Gyldendal 1970. (GE)
August F. Schmidt: Danmarks Byremser, 1957.
Ømålsordbogen, tillægsbind, København 1992. (ØMO)
Poul Andersen: Fonemsystemet i Østfynsk, Kbh. 1958.
Modersmål-selskabets Årbog: Dialekter - sidste udkald? Kbh. 2002.
Hans Henrik Jacobsen: Fynske Digtere, Odense 1994.
Hjalmar Havelund: Fynsk Lune, 1982.
Peder Jacobsen: Flemløsemaalet, udg. v. Poul Andersen, Kbh. 1929 og 1933.
Børge Jensen: Fynske Mundheld, Odense 2000.

Hvorfor vil du dog til Tyskland?

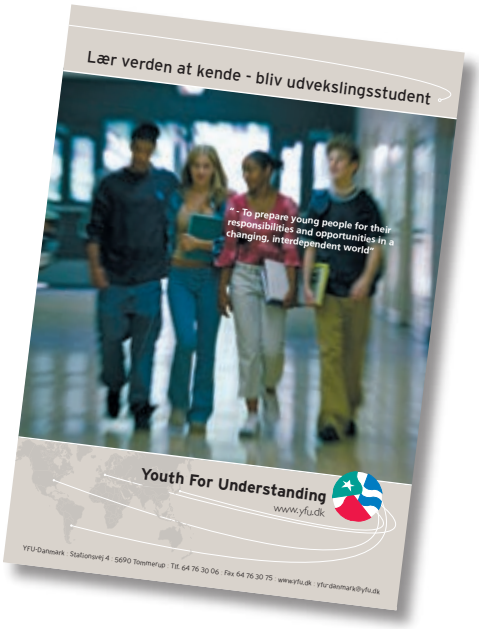

Af Finn Balle Kjeldsen

”Hvorfor vil du dog til Tyskland?” blev Tanya Dyhr Brylle Hansen fra Langsted ofte spurgt, inden hun i sommeren 2006 satte kursen mod Tyskland. Nærmere bestemt mod byen Ibbenbüren i den vestlige del af Tyskland nær grænsen til Holland.

Tanya blev stillet dette spørgsmål af venner og bekendte, når de fandt ud af, at Tanya havde besluttet sig for at tage på udvekslingsophold i Tyskland i skoleåret 2006-07. De kunne ikke forstå, at det kunne være interessant at tage til Tyskland på udvekslingsophold.

En anderledes oplevelse

”Jeg havde besluttet mig for, at jeg ville have en anderledes oplevelse. Mange tager på udvekslingsophold i USA, men det ville jeg ikke. Jeg kan godt lide det tyske sprog, og så synes jeg, vi i Danmark har en masse fordomme om Tyskland. Nu ville jeg se for mig selv, hvordan der er i Tyskland. Derfor var det for mig oplagt at tage til Tyskland, og det har jeg bestemt ikke fortrudt”, fortæller Tanya med begejstring i stemmen.

Mange fordomme om Tyskland

I vores snak om fordomme fortæller Tanya, at man jo ofte kan høre danskere sige, at tyskerne spiser sauerkraut og pølser, og så går de i læderbukser. ”Det var ikke det, jeg oplevede i det år, jeg var i Tyskland. Jeg fik vist sauerkraut en enkelt gang. Jeg så ikke mange i læderbukser. Det er rigtigt, at pølser ofte indgår i menuen, men det fortæller jo ikke alt om Tyskland”, smiler Tanya.

En ny familie

Som alle andre udvekslingsstudenter, der udveksles gennem organisationen Youth For Understanding – i daglig tale blot YFU, boede Tanya hos en værtsfamilie. Familien havde meldt sig til YFU’s program for at modtage en udvekslingsstudent i deres hjem. I familien Lagemann, som Tanyas familie i Tyskland hedder, var der udover forældrene tre søskende. De to ældste var dog flyttet hjemmefra, mens en datter på 18 år boede hjemme. ”Hun blev så min søster i det år, jeg var der”, fortæller Tanya.

Disciplin i skolen

Skolegang på lige fod med de unge i værtslandet hører til et udvekslingsophold.

”I skolen oplevede jeg en af de helt store forskelle mellem Danmark og Tyskland. Jeg var overrasket over niveauet i skolen. Jeg gik i en klasse, der svarer til 2. g i Danmark. Tyskerne er kloge; de er fokuserede på viden og på facts. Og hele atmosfæren i skolen var meget anderledes end den, jeg var vant til i Danmark”, fortæller Tanya.

”I Tyskland tiltaler man lærerne med herr og frau, og man pjatter ikke med lærerne. Eleverne har virkelig respekt for lærerne. Og eleverne passer deres lektier; det

er slet ikke noget, der diskuteres. Sådan er det bare. Det er meget sjældent, at der er nogen, der ikke har lavet deres hjemmearbejde.

Skoleelever i Tyskland har heller ikke fritidsarbejde, som vi kender det i Danmark. Man bruger en god del af fritiden til at læse lektier. Men selvfølgelig dyrker man også fritidsaktiviteter. Jeg spillede selv saxofon og guitar. Det var jeg rigtig glad for. Jeg fik også mange venner, som jeg havde mange fede oplevelser sammen med", bemærker Tanya.

Grænsen er der endnu

Selv om man som udvekslingsstudent ikke nødvendigvis kommer langt omkring i værtslandet, fik Tanya lejlighed til at se forskellige steder i Tyskland. Hun var bl.a. i Berlin, Hamborg og Trier. Hun var også i det tidligere Østtyskland.

"Og selv om grænsen ikke er der mere, så er den der alligevel. Man er straks klar over, at man er kommet ind i det gamle Østtyskland. Alt er så gråt og trist. Husene er generelt i dårlig stand, og de er meget triste at se på med deres kedelige, cementpudsede facader. Der er slet ingen farver på husene. Men man har vel ikke råd til at vedligeholde husene", funderer Tanya.

Om igen

Da vi snakker om, hvad der kom ud af opholdet, fortæller Tanya, at hun er blevet mere moden og selvsikker gennem udvekslingsopholdet.

"Jeg kan nu gøre ting, jeg aldrig turde gøre før. Jeg har for eksempel overhovedet ingen problemer med at stille mig op foran en forsamling og fortælle", siger Tanya og fortsætter "og så har jeg lært tyskerne at kende som meget venlige og åbne mennesker. Jeg fik rigtig mange venner dernede. Ikke bare tyskere, men unge fra hele verden, som jeg mødte gennem de arrangementer, som YFU i Tyskland stod bag".

Om hun ville være parat til at tage af sted igen? "Helt bestemt", siger Tanya med eftertryk, "sådan noget skal man simpelthen gøre. Det giver en god ballast".

Tanya er nu i gang med en HF uddannelse på Odense Katedralskole.

Om YFU

Youth For Understanding – Danmark (YFU-Danmark) er en selvstændig, foreningsbaseret del af det internationale Youth For Understanding netværk, der består af 50 YFU-organisationer fra hele verden.

YFU-Danmark har hovedkontor i Tommerup St. Herfra koordineres udvekslingen af de cirka 200 udvekslingsstudenter, der årligt udveksles til og fra Danmark.

På kontoret i Tommerup St. er der fem ansatte, som varetager den daglige drift, men ellers udføres den væsentligste del af foreningens arbejde af frivillige, ulønnede medlemmer. Tanya Hansen er aktiv i det frivillige arbejde.

De samme principper gælder for alle YFU-organisationer. Formålet er overalt det samme, nemlig at fremme international forståelse på tværs af ideologi, religion og race.

Det lokale Ældreråd og Assens Ældreråd Hvad er det og hvorfor ?

Af Ældrerådet

Med denne artikel vil lokalældrerådet i den gamle Tommerup kommune forsøge at gøre os mere synlige, hvad vi står for og hvordan vi arbejder.

I 1996 vedtog Folketinget ved lov, at der skal være Ældreråd i alle landets kommuner. Ældrerådet er et folkevalgt råd på mindst 5 borgere over 60 år. Den enkelte kommune og Ældrerådet bestemmer selv, hvor mange medlemmer der skal være i deres Ældreråd. Enhver borger der er fyldt 60 år, kan opstille til rådet – og har ret til at stemme ved valgene til Ældrerådet.

I Tommerup kommune var man dog på forkant med udviklingen indenfor ældreområdet, idet der allerede den 10.01.91. ved et stormøde på Sydmarksgården med oprettelse af et Ældreråd som eneste punkt på dagsordenen, blev vedtaget at danne et sådant. På et efterfølgende møde den 26.08.91. blev der nedsat et arbejdsudvalg i samarbejde med socialudvalget hvilket resulterede i oprettelsen af et Ældreråd i Tommerup kommune.

Ved kommunesammenlægningen blev det i Assens kommune vedtaget at ældrerådet skal bestå af 13 medlemmer valgt efter en fordelingsnøgle med 2 fra hver af de gamle kommuner, og et medlem ekstra fra Assens. Samtidig blev det vedtaget , at der skulle være et lokal ældreråd i de 6 gamle kommuner. Disse råd består af 5 medlemmer. Medlemmerne til disse er valgt på demokratisk vis. Ved afstemningen blev der sendt stemmesedler ud til alle borgere over 60 år boende i de gamle kommuner. Ved optællingen af afgivne stemmer, blev de 2 kandidater med flest stemmer automatisk medlem af Assens Ældreråd. Rådet har nedsat en række udvalg, som matcher byrådets udvalg. Assens Ældreråd beskæftiger sig med spørgsmål, der har betydning for alle bor-

Billede FotoFyn.

gere over 60 år. Rådgiver, skaber debat vedrørende ældrepolitik, kommer med forslag som er relevant for vore ældre borgere i kommunen. Samarbejder med byrådet om ældrepolitik, der tager hensyn til selvbestemmelse og medindflydelse for de ældre. Ældrerådet er ikke medbestemmende, men har høringsret overfor byrådet i alle forslag og forhold, der vedrører kommunens ældre.

Ældrerådet er selvstændigt og selvstyrende, som ikke er underlagt kommunens forvaltninger.

Rådets medlemmer har tavshedspligt, også når de træder ud af rådet.

Lokalældrerådet er i høj grad en vigtig del af nærdemokratiet, og et vigtigt organ og medspiller i arbejdet på at udvikle en ordentlig ældrepolitik i kommunen. Rådet kan bl.a. tage sig af – eller deltage i følgende:

- Forebyggende og opsøgende arbejde blandt ældre.
- Informere Assens Ældreråd om problemer og ønsker fra ældre i lokalområdet.
- Holde kontakt med frivillige foreninger i området, som arbejder for ældres ve og vel.
- Tilbyde bisidderfunktion ved f. eks. visitering til hjælp. Være opmærksom på trafikale problemer som kan være til gene for ældre og gangbesværede i offentlige bygninger, ved fortove, stier vejkryds og lignende.

I det forgangne år har Ældrerådet haft stor indflydelse på en betydelig forbedret service ved kørsel med teletaxa, samt ændring af busplanerne i samarbejde Fyn Bus, som har resulteret i bedre forbindelser for borgerne til f. eks. borgerservice – centrene.

Derfor: Brug Lokalældrerådet.

- Når og hvis du har brug for det.
- For at gøre din indflydelse gældende til en forbedret ældrepolitik.

I skrivende stund arbejder ældre rådet intens for at forbedre forholdene med gangbroen over banenettet ved Tommerup st. Det er jo ganske utilstedeligt som forholdene er i dag, hvor gangbesværede, kørestolsbrugere og enlige med barnevogn, som kommer med toget fra Odense og skal stå af i Tommerup st. er nødsaget til at fortsætte til Skalbjerg og der skifte tog og løse billet til Tommerup st., da gangbroen er umulig at passere for nævnte grupper.

Sagen har tidligere været behandlet i det gamle Ældre Råd og kommunalbestyrelsen i Tommerup, desværre med negativt resultat som følge. Bane Danmark har afslået at gøre mere ved problemet, blandt andet med henvisning til at Tommerup er prioriteret langt nede i forhold til andre stationer på bane nettet. – Men vi vil ikke tage et nej for et nej, derfor forsøger vi atter at få sagen sat på dagsordenen i Bane Danmark bl.a. ved hjælp af et skitseret løsningsforslag som det er vort håb at byrådet aktivt går ind for og giver sin støtte.

Lokal Ældre Rådet i Tommerup

Else Stærgaard Andersen, fmd.
Dannesbovej 25, Brylle
5690 Tommerup
Tlf. 65961754
e-mail: elpo@andersen.mail.dk

Elsebeth Nielsen
Appevej 5
5690 Tommerup
tlf. 64761570
e-mail: erikholst.n@ mail.dk

Chresten Sølvbjerg Madsen, næstfmd.
Tallerupvej 48 I
5690 Tommerup
tlf. 64761066
e-mail: c.s.m@tommerupnet.dk

Karen Nielsen
Skelskovvej 43,
5690 Tommerup
tlf. 64761942
e-mail: karenbertha@nielsen.mail.dk

Emmy Haugaard Sørensen
Kroggårdsvænget 3 Brylle
5690 Tommerup
tlf. 64751521

Mødested og tid:
Hørvangen
den 3. torsdag i måneden kl. 9.00

Assens Ældre Råd

Thuri Embacher, Hårby fmd.
Else Stærgaard Andersen, Tommerup Næstfmd.
Frede Hansen, Glamsbjerg Sekretær
Richard Grøntvedt, Assens Kasserer
Emmy Høj, Hårby
Ruth Christiansen, Vissenbjerg
Kis Myrup, Glamsbjerg
Chresten Sølvbjerg Madsen, Tommerup
Poul E. Rasmussen, Vissenbjerg
Ruth Brauer-Christensen, Årup
Else Gissel Schmidt, Assens
Karen Rabølle, Assens
Inger Nielsen Årup

Mødested og tid:
Tommerup gl. Rådhus
den 2. tirsdag i måneden kl. 9.00

Ældre Råd - Ældre Sagen

Mange borgere har svært ved at se forskellen på Ældre Råd og Ældre Sagen, og det er med god grund, fordi begge henvender sig til samme brugergruppe med lige gode intentioner.

Derfor en kort beskrivelse af Ældre Sagen: Ældre Sagen er en landsdækkende forening, som blev stiftet den 14 oktober 1986. Alle over 18 år kan optages som medlem, foreningen tæller i dag mere end 500.000 medlemmer. Som årligt indbetaler 220 kr. for enlige , og 360.- kr. for et ægtepar.

I formålsparagraffen stå der bl.a. om Sagens formål:

- at virke for ældres sag
- at virke for den ældre generations medindflydelse i samfundet og medbestemmelse over egne vilkår.
- at opnå størst mulig tilslutning hertil i befolkningen.

Ældre Sagen gør bl.a. en stor indsats for besøgsven ordningen, hvor ældre som føler behov for en besøgsven kan henvende sig. På det ældrepolitiske område ses Sagen ofte som en god samarbejdspartner for folkestyret. På programmet står også udflugter, rejser, motion, højskoleophold m.v. Endvidere er der en lang række økonomiske fordele for medlemmerne.

Verninge Skovservice ApS

VIRKSOMHEDSPORTRÆT

Maskinskovning har siden 1987 været en af Verninge Skovservices store aktiviteter.

Med en udvikling af skovmaskinerne som har været helt fantastisk fra, at kunne skove 25 – 50 kbm. pr. dag, er kapaciteten på en skovmaskine i dag 200 – 300 kbm. Det svarer faktisk til, at man kan fælde og afgrene to store træer i minuttet.

Med udviklingen af skovmaskinerne er der også blevet stillet større krav til maskinførerne. At køre en skovmaskine er ikke noget man bare kan. Kendskab til computer, hydraulik, aflægning, tømmer, kvalitet og maskinopmåling er bare nogle af de færdigheder en maskinfører skal kunne klare. For at kunne leve op til disse krav har maskinførerne blandt andet været på kursus hos Silvatec for, at lære om skovmaskinens meget avancerede computersystem. Desuden er en gennemførelse af Skovskolens kursus i maskinopmåling af tømmer også en nødvendighed i dag.

Foruden disse specielle kurser holdes der i virksomheden møder mellem skovarbejdere, maskinførere og savværksarbejdere for hele tiden at udvikle samarbejdet mellem vore medarbejdere og entreprenører.

I samarbejde med en række underleverandører råder Verninge skovservice i dag over Danmarks mest moderne maskinpark indenfor maskinskovning og udkørsel.

Alene i 2007 er der kommet to nye Silvatec Sleisner Skovmaskiner til, og efter Nytår bliver to udkørselsmaskiner udskiftet med nye og mere miljøvenlige maskiner.

Med otte skov- og udkørselsmaskiner er vi i stand til, at klare alle opgaver fra tynding til afdrift.

Med en årlig omsætning på ca. 100.000 kbm. Træ er salget af råtræ til savværker rundt om i Danmark en vigtig del af Verninge Skovservice. Desuden afsættes en del også til eksport til bl.a. Tyske savværker.

I 1993 startede Verninge Skovservice endvidere eget savværk på Fyn og dette har efterhånden udviklet sig til, at være en tømmerhandel med alt hvad dertil hører.

Ud over opskæring af træ fra danske skovdistrikter til bygningstømmer, brædder og plankehegn, opskæres også egetræ, som bl.a. anvendes til restaurering af bindingsværk m.m

Desuden er Lærk og Douglas i dag populære træarter som savværket fremstiller beklædnings- og terrassebrædder af.

I de senere år har savværket endvidere udviklet flere forskellige produkter der i dag indgår som en væsentlig del af savværkets forretningsområde. Det drejer sig bl.a. om bålhytter, der findes i 10 modeller som anvendes til alt fra lejr- og jagthytter til undervisningspavilioner. Disse hytter afsættes bl.a. til institutioner så som børnehaver og naturlegepladser og til f.eks. skoler.

Hytterne kan enten købes som selvbyg eller leveres som færdig opsatte af savværkets egne folk.

Af andre produkter kan nævnes plankebænke, havehegn og skovmandsborde.

Desuden har vi en produktion af tørt brænde til pejse og brændeovne.

Endelig kan det nævnes, at der ud af overskydende træ laves flies som afsættes til fjernvarmeværker i bl.a. både Tommerup, Glamsbjerg og Assens og desuden sælges der en del som anvendes til afdækning i haver m.m.

Sluttelig skal det nævnes, at Savværket også gerne opskærer træ fra private skovejere.

Verninge Skovservice ApS
v. Hans Jensen.
www.skovservice.dk

Tommerup Håndboldklub

ÅRETS SPORTSPRÆSTATION

Af Lars Brønserud
Tommerup HK

Det er torsdag aften, klokken har passeret 22. For de fleste mennesker er det ved at være normal sengetid efter en lang arbejdsdag, men ikke for alle …

Inde i Tommeruphallerne er 24-25 sveddryppende herre håndboldspillere fortsat i fuld gang – i gang med at kæmpe om bolden i den sidste træning før weekendens kamp om de næste vigtige points. På håndboldsprog bliver der "gået til stålet". Udenfor banen arbejder samtidig en stab af ledere på at gøre kulissen klar til næste hjemmekamp, så rammen er tilstede for at hjemmehold, udehold, dommere og publikum alle får en god oplevelse.

Hele sæsonen igennem viste spillerne stor stabilitet, træningsflid og fightervilje, hvilket udmøntede sig i mange sejre og en god vinderkultur. Samtidig bestod spillertruppen af det rette mix af mange unge spillere, udklækket i Tommerup HK´s ungdomsafdeling (Mikkel Bro, Casper Andersen, Daniel Hansen, Christian Olsen, m.fl) og en del rutinerede THK spillere, der gennem flere år har været tone-angivende divisionsspillere (Kenneth Sterregård, Mads Jørgensen, Sonny Christensen, Brian Benkjær, Mads Hovgård, Chris Sawaguchi, m.fl.). Med andre ord kunne noget stort være i vente…

De fælles anstrengelser - uge efter uge, år efter år - af spillertrup, trænere og staben omkring, førte i april 2007 til hele to superflotte sportslige resultater i Tommerup Håndbold Klub: 1. herrehold rykkede op i 2. Division mens 2. herrehold rykkede op i Fynsserien.

Sportsligt Fyrtårn i kommunen

Historien bag den sportslige succés er resultatet af et stort kontinuerligt arbejde startende i klubbens børne- & ungdomsafdelinger og fulgt op af et dygtigt trænerteam for Tommerup HK´s 2. divisionshold, hvor cheftræner Søren Simonsen og assistent træner Torben Duus for 3. sæson i træk står for udviklingen.

Med oprykningerne løfter Tommerup Håndbold Klubs bedste herrehold sig op som kommunens højest rangerende sportslige fyrtårn.

Bagom cheftræneren

Tilknytningen af Søren Simonsen som cheftræner for divisionsholdet efter nedrykningen til 3. division i 2005 må betegnes som en milepæl i udviklingen. Søren Simonsen - i det daglige ansat som udviklingschef for Dansk Håndbold Forbund - er en meget engageret holdspiller, der via sine tidligere bedrifter som herreligatræner- & spiller, landstræner i Thailand, m.v., har et stort repertoire og netværk at trække på. Med Søren og hans families bosætning i Tommerup er der fremover flere håndbold oplevelser i vente i Tommerup.

Sportslig succes skaber udvikling

Også udenfor banen var der udvikling, idet hele kommunens erhvervsklub "THK Erhverv, Sport & Event" blev etableret i sidste sæson. Erhvervsklubben samler erhvervsdrivende i hele kommunen omkring specielle events og Tommerup HK's aktiviteter, og det må betegnes som en bragende succés. Erhvervsklubben fik markeret sig med spændende events med Jan Boye og Arne Buch på besøg i Tommerup, tur til herrehåndbold VM i Tyskland, m.m. på programmet. THK Erhverv, Sport & Event har på kort tid mødt stor opbakning i hele det vestfynske område med en fortsat tilgang af medlemmer.

Lions kamp mod blindhed

Lions Club International søsatte i 1990 en verdensomspændende kampagne mod blindhed. Kampagnen fik navnet "Sight First", på dansk kaldet "Lions Kamp mod Blindhed".

I årene fra 1990 til 2005 har lionsklubber verden over indsamlet midler til at bekæmpe blindhed, forårsaget af forskellige typer af øjensygdomme.

Der er indsamlet ca. 1,5 milliard kroner, som er anvendt til:

- 1,2 milliard kr. til 841 projekter i 90 lande.
- Gennemført 7,1 millioner operationer mod grå stær
- Forebygget alvorligt synstab for 20 millioner mennesker
- Bedre øjenpleje for hundreder millioner mennesker
- 80,5 millioner behandlinger mod flodblindhed
- Opført eller udvidet 213 øjenhospitaler,- klinikker el. -afdelinger
- Opgraderet 325 øjencentre med nyt udstyr
- Gennemført lederuddannelse for 109 institutioner
- Uddannet 305.000 øjenlæger, øjensygeplejersker, andre professionelle medarbejdere i øjenpleje og sundhedsarbejdere i landsbyer.
- Startet verdens første initiativ til bekæmpelse af børneblindhed i samarbejde med World Health Organization (WHO) Der etableres 30 øjencentre specielt for børn.

Sight First - kampagnen har afværget blindhed og svækket syn hos 27 millioner mennesker. Imidlertid har truslen om blindhed ændret sig i de senere år. Nye komplikationer og nye sygdomme opstår. WHO anslår, at der er 37 millioner blinde mennesker, og yderligere 124 millioner mennesker med så dårligt syn, at de ikke kan føre et normalt liv.

Selvom antallet af blinde som følge af smitsomme sygdomme er faldende, betyder stigende levealder, grøn stær og diabetiske øjenlidelser, at der er risiko for at der i år 2020 vil være mere end 64 millioner blinde mennesker over 60 år.

Læg så hertil alle dem under 60 år. Så kommer du til, at antallet af blinde i verden risikerer at være fordoblet, medmindre der gøres en særlig indsats. Denne særlig indsats er lionsklubberne verden over i gang med at yde.

En ny kampagne er skudt i gang i 2005 og skal løbe til 2008 under navnet "Sight First II" på dansk "Syn til alle"

Det er målet at skaffe 200 millioner US $ svarende til godt 1 milliard kr. inden 1 juli 2008, hvor kampagnen slutter ved Lions Årsmøde i Bangkok. Der er allerede indsamlet 105 millioner US $.

Målsætningen for de indsamlede midler er:

- Millioner af operationer for grå stær
- Uddanne 10.000 personer i kompliceret øjenpleje
- Udvide aktiviteter mod trachoma (indadvendte øjenvipper) fra 5 til 15 lande
- 40 millioner behandlinger mod trachoma
- Forebygge flodblindhed hos 12 - 15 millioner mennesker
- 70 millioner behandlinger mod flodblindhed
- Uddanne hundredevis af specialister i svagsynethed
- Uddanne flere tusinde synsteknikkere inden for 15 år
- 80 - 130 klinikker skal hjælpe millioner af svagtsynede
- 20 centre for børneblindhed i underforsynede lande
- Synstest og brilleglas til mere end 10 millioner mennesker
- 75 - 100 selvbærende centre for fordeling af briller
- 400 programmer til fordel for tusindvis af familier med svagtsynede/blinde børn
- 20 centre til fremstilling af materialer i blindskrift eller meget stor skrift
- Forskning på Lions øjencentre
- Støtte til lions mobile øjenenheder, så de kan arbejde også for fattige i byer i uudviklede lande.

Da lionsmedlemmer over hele verden arbejder frivilligt under mottoet "We Serve", skal der ikke betales for tabt arbejdsfortjeneste, ligesom udgifter til rejse for de indvolverede medlemmer betales af medlemmerne via deres kontingent til organisationen. Herved kan de indsamlede midler gå ubeskåret til det humanitære arbejde.

I december måned har Lions Club Tommerup opstillet nogle indsamlingsbøsser i forretninger i Tommerup.

Vi beder venligst læserne om at støtte vort arbejde for de blinde, ved at benytte de opstillede indsamlingsbøsser.

Lokalt initiativ i 2008

Primo januar 2008, vil vi i Lions Club Tommerup, efter nærmere aftale med vores lokale daglivarer forretninger, opsætte indsamligskasser til flaskeboner.

På denne måde kan man så med sin flaskebon, donere et beløb til Sight First.

På forhånd tak. L.C. Tommerup

Glædelig jul
Redaktionen